

Kiesz Réka

Szemelvények az angolszász könyves szaknyelvből

Szeged • 2015

Otthon Kézikönyvek

Kiesz Réka

Szemelvények az angolszász könyves szaknyelvből

Otthon Kiadó és Nyomda ♦ Szeged, 2015

Lektorálta

Simon Melinda
Stefano Foresti

© Otthon Kiadó és Nyomda, 2015

© Kiesz Réka, 2015

Kukacnak, egyetlen perecszállítómnak.

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	1
<i>Források megjelölése, rövidítései a szövegben</i>	<i>2</i>
SZEMELVÉNY.....	5
<i>Papírgyártás, papírkészítés.....</i>	<i>6</i>
<i>Írás, kódexmásolás, illuminálás, szerzői munka.....</i>	<i>8</i>
<i>Nyomdászat, nyomdai munkák.....</i>	<i>10</i>
<i>Kiadás-előkészítés, kiadói feladatok (könyvillusztráció)</i>	<i>20</i>
<i>Könyvkereskedelem</i>	<i>27</i>
BEFEJEZÉS.....	29
IRODALOMJEGYZÉK.....	31
MELLÉKLETEK.....	33
<i>1 – Képek gyűjteménye forrásmegjelöléssel.....</i>	<i>1</i>
<i>2 – A könyv méretei</i>	<i>23</i>

Bevezetés

Minden szakma története folyamán saját (esetünkben helytálló lenne a „sajátos” kifejezés használata is) szakzsargont fejleszt ki. Amint Carter és Barker kiemeli, ezen zsargon legtöbbször értelmetlen a laikus számára.¹ Jelen szemelvény két okból kifolyólag is nélkülöz minden teljességet. A könyves szakma ismeretét – ezen belül kifejezetten a nyomdászatét – szakdolgozatom készítésének idején felszínesen tudhatom csak magaménak. Az elmúlt egy év mélyreható ismerkedése a szakma ágazataival, szereplőivel, képviselőivel nem volt elegendő sem egy szakmailag megalapozott és biztos tudás megszerzésére, sem pedig egy tisztán vázolt analitikus megközelítés kialakítására sem. A már említett mélyreható ismerkedés egy elhivatott érdeklődést hozott felszínre bennem, amely jelen esetben képességeim legjavára támaszkodva, a nyelvészeti megközelítés útjára terelte szempontjaimat. Szakmatörténetileg jelentős megállapításokra az alábbi gyűjteményben ezen okból sem volt lehetőségem.

Másrészt a szemelvény összeállításánál nem egy újabb, a régiekből táplálkozó és a modern kor újabb technikáit magába ölelő gyűjtemény, amolyan „revised dictionary” összeállítására törekedtem, hanem segítséget kívánok nyújtani a kutatónak, aki bizonyos angol nyelvismeret birtokában szeretne a magyar nyelven elérhető tanulmányokon – olykor elavult vagy túlismételt dolgozatokon, szótárakon és enciklopédiákon – kívül nemzetközileg elfogadható szinten kutatni. Az alábbiakban mélyebb betekintést kívánok nyújtani az angolban időszakosan vagy állandóan megtelepedett² szakzsargon egyes elemeibe, amelyeket még a kutató sem tud minden esetben egyértelműen értelmezni, emígy használni sem még a könyves szakma teljes ismeretében sem.

¹ Carter, John – Barker, Nicolas: ABC for book collectors. London, 2006, Oak Knoll Press–The British Library. p. 11.

Nem magyar nyelvű művek idézésénél minden esetben saját fordításomban közlöm a szöveget és annak tartalmát.

² A szóhasználat szándékos, ugyanis egy szakzsargon esetén képletesebb a meghonosodott kifejezés helyett ezt a szót használni. Megegyezik, hogy a technika, a díszítési irányzatok változásával egy kifejezés többé nem él tovább (értsd: honosodik) meg a nyelvben, hanem időszakos feltűnéstről lehet beszélni. Ez esetben a szakzsargonba való betelepülés jelensége figyelhető meg, amely nem jelenti a mindennapos szakmai szóhasználatba való beolvadást.

Források megjelölése, rövidítései a szövegben

Az alábbiakban a vonatkozó forrásokat sorolom fel. Egyes kötetek a dolgozat végén mint szakirodalom újra felsorolásra kerülnek a bennük foglalt információ jellegéből adódóan is. Az itt felsorolt kifejezések egy része nyomtatott szakirodalomban fellelhető. A technika, valamint a könyves szakma fejlődésével arányosan egyre több, nyomtatásban még meg nem jelent kifejezés megtalálható online médiumokban is. Munkám során törekedtem minél többértű szakmai lefedettséget biztosítani.

A táblázatosan listázott kifejezéseknél külön oszlop mutatja a vonatkozó forrásokat azoknak alább megadott rövidített jelöléseivel. Ennek elsődleges célja a visszakereshetőség, valamint egy jövőbeni, többnyelvű összehasonlító munka elkészítésének segítése a poliglott szakmai művek ismertetésével.

<i>GLO</i>	<i>A glossary of publishing and printing terminology</i> . London, 1977, International Book Development Ltd.
<i>AMDI</i>	<i>American dictionary of printing and bookmaking</i> . New York, 1970, Burt Franklin.
<i>BIR</i>	Biró Miklós – Kertész Árpád – Novák László (szerk.): <i>Nyomdászati lexikon</i> . Budapest, 1936, Biró Miklós.
<i>BOG</i>	Bogdán István: <i>A magyarországi papíripar története (1530–1900)</i> . Budapest, 1963, Akadémiai Kiadó.
<i>BOU</i>	Boutmy, Eugene: <i>Dictionnaire de l'argot des typographes</i> . Paris, 1883, C. Marpon et E. Flammarion.
<i>BRO</i>	Brown, Michelle P.: <i>Understanding illuminated manuscripts</i> . California, 1994, The J. Paul Getty Museum–The British Library Board.
<i>ABC</i>	Carter, John – Barker, Nicolas: <i>ABC for book collectors</i> . London, 2006, Oak Knoll Press–The British Library.
<i>NOG</i>	Crespo Nogueira, Carmen (ed.): <i>Glossary of basic archival and library conservation terms</i> . München, New York, London, Paris, 1988, De Gruyter Saur. /ICA Handbooks Series, 4./
<i>FEA</i>	Feather, John: <i>A dictionary of book history</i> . London, 1988, Routledge.
<i>FIN</i>	Finály Henrik: <i>A latin nyelv szótára</i> . Budapest, 1884, Franklin-Társulat.
<i>FRAGI</i>	Francesse, Cristina – Giraldi, Francesca: <i>Glossario bibliografico multilingue</i> . Mortara, 2003, Gattignolo Libraio-Editore.

- FRA* Franco, Edgar: *Dictionnaire de termes en usage dans le commerce des livres anciens en français, anglais, allemand et italien*. [Genève], 1994, Ligue Internationale de la Librairie Ancienne.
- FRE* Frecskay János: *Mesterségek szótára*. Budapest, 1912, Hornyánszky Nyomda.
- GAR* Gara Miklós (szerk.): *Nyomdaipari enciklopédia*. Budapest, 2001, Osiris Kiadó.
- GARA* Gara Miklós (szerk.): *Nyomdaipari ABC*. Budapest, 1987, Műszaki Könyvkiadó.
- GLA* Glaister, Geoffrey Ashall: *Glaister's glossary of the book*. London, 1979, George Allen & Unwin Ltd.
- HERT* Hertzberger, Menno (ed.): *Dictionnaire à l'usage de la librairie ancienne*. Paris, 1956, Ligue Internationale de la Librairie Ancienne.
- HER* Herzog Salamon: *Nyomdászati mesterszók*. Budapest, 1931, Hungária Nyomda.
- HOE* Hoe, Robert: *A short history of the printing press*. New York, 1902, Robert Hoe.
- ISA* Isaacs, Alan – Martin, Elizabeth – Alexander, Fran (ed.): *Multilingual dictionary of publishing, printing and bookselling*. London, 1992, Cassell.
- KAL* Kalmár Péter: *A kétezer éves papír*. Budapest, 1980, Gondolat.
- KUHN* Kuhn, Hilde: *Wörterbuch der Handbuchbinderei und der Restaurierung von Einbänden, Papyri, Handschriften, Graphiken, Autographen, Urkunden und Globen in deutscher, englischer, französischer und italienischer Sprache*. Stuttgart, 1969, Max Hettler Verlag.
- LAB* Labarre, Emile Joseph: *Dictionary and encyclopaedia of paper and paper-making*. Amsterdam, 1952, Swets & Zeitlinger.
- LOV* Lovász Kálmán (szerk.): *Nyomdaipar*. Budapest, 1961, Terra. /Műszaki értelmező szótár, 15./
- PUSZ* Pusztai Ferencz (szerk.): *Nyomdászati enciklopédia*. Budapest, 1902, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság.
- RAM* Rambousek, Antonín: *Dictionary of printing terms*. Praha, 1976, SNTL-Nakl.
- ROZS* Rozsondai Marianne – Szirmai János Sándor: *A könyvkötés művészete*. Budapest, 1992, Országos Széchényi Könyvtár. /A könyv- és papírrestaurátor tanfolyam jegyzetei./

<i>SCHL</i>	Schlemminger, Johann: <i>Fachwörterbuch des Buchwesens</i> . Darmstadt, 1954, Fachverlag Dr. N. Stoytscheff.
<i>SCH</i>	Schulz Péter – Endrédy Ildikó (szerk.): <i>Angol-magyar nyomdaipari értelmező szótár</i> . Budapest, 2005, Mérnök és Nyomdász Kft.
<i>SWE</i>	Schuwer, Philippe: <i>Dictionnaire de l'édition</i> . Paris, 1977, Cercle de la Librairie.
<i>STE</i>	Stewart, Alexander A.: <i>Type cases and composing-room furniture</i> . Chicago, 1918, Committee on Education, United Typothetae of America.
<i>SUA</i>	Suarez, Michael Felix – Woudhuysen, Henry Ruxton (ed.): <i>The book: a global history</i> . Oxford, 2013, Oxford University Press.
<i>TUR</i>	Turner, Mary C.: <i>The bookman's glossary</i> . New York, 1961, R. R. Bowker Company.
<i>VIG</i>	Vigini, Giuliano: <i>Glossario di biblioteconomia e scienza dell'informazione</i> . Milano, 1985, Editrice Bibliografica.
<i>VOC</i>	<i>Vocabulaire technique de l'éditeur en sept langues</i> . Londres, 1913, Ballantyne Press.
<i>WIJ</i>	Wijnekus, Franciscus Johannes Martinus – Wijnekus, Ernest F. P. H. (ed.): <i>Elsevier's dictionary of the printing and allied industries</i> . Amsterdam, 1993, Elsevier Science Publishers B. V.
<i>OED</i>	www.etymonline.com/
<i>YOU</i>	www.youtube.com
<i>DIC</i>	dictionary.reference.com
<i>TIN</i>	www.tintakiado.hu/szotar/angol/muszaki/
<i>APP</i>	http://www.approvedindex.co.uk/a/printingcompanies/printingterms/
<i>WIKI</i>	en.wikipedia.org
<i>RBMS</i>	rbms.info/vocabularies/
	Etherington&RobertsRoberts
<i>COOL</i>	(Roberts, Matt T. – Etherington, Don: <i>Bookbinding and the conservation of books. A dictionary of descriptive terminology</i>) cool.conservation-us.org/don//index.html

Szemelvény

Egy könyv kézbevételekor hosszú sor tevékenység és nehéz munkaórák termékéhez van szerencséje az olvasónak. Az evidenciák ismételtetése nélkül fontos az alábbi gyártási – régi könyvek esetében kiemelten manufaktúráli – folyamatok beható ismerete egy idegen szakzsargon megértéséhez:

1. papírgyártás, régebben papírkészítés
2. írás, kódexmásolás, illuminálás, szerzői munka, korrektúra (humanistáktól szerkesztés, lektorálás)
3. nyomdászat (a tördelés feladatát kifejezetten szakmai szempontok alapján sorolom ide, nem pedig a modern kori kiadói feladatok közé), nyomdai munkák
4. kiadás-előkészítés, kiadói feladatok
5. könyvkötés, könyvillusztráció
6. könyvkereskedelem

A fenti állítás hasonlóképpen igaz eme szakmák magyar nyelvű szókincsére is. Nézőpontom szerint az alábbi szemelvényt a könyves szakmát legalább felszínesen ismerő érdeklődő fogja kézbe venni, így próbáltam a legtöbb esetben nem csupán a definíció szintjén meghatározni egy-egy példa magyar jelentését, hanem hagyni a szakzsargont önmagáért beszélni.

Az alábbi táblázatban a következő információk találhatók.

A oszlop: mindig az a nyelvi elem (szó, kifejezés, szóösszetétel, vonzatos összetétel) jelenik meg, amelyet az adott könyvpiari szegmens az angolban használ.

B oszlop: kifejtem az adott egység etimológiai értelmezését.

C oszlop: a forrás ahol a kifejezés és/vagy annak magyarázata fellelhető.

D oszlop: az angol nyelvben használt kifejezés eredete. (ENG: English; FRA: French; GER: German; LAT: Latin; IT: Italian; NL: Dutch; GR: Greek) Eredeten minden esetben a legutolsó átvételt értem. Amennyiben egy szó germán vagy francia közvetítéssel került az angol nyelvbe, de az alapnyelv (szülőnyelv) egy másik nyelv, amelyből ez a forma bármilyen nyelvi módosulással (vagy semmilyen) kísérve került a közvetítő nyelvbe, minden esetben az angol előtti legutolsó lépést jelzem a kifejezések mellett.

Papírgyártás, papírkészítés

A	B	C	D
Hollander (beater)	<p>hollandi malom Birónál: hollandi foszlató</p> <p>Tartály amely a papír anyagát alkotó len- vagy pamutvászon darabkákat tovább zúzza, aprítékot készít egy több tonnás fém pengékből álló dobbal. A hollandert 1680-ban hollandok fejlesztették ki acélból, hogy növényi rostokat tartalmazó cellulózból a papírkészítéshez szükséges papírmasszát állítsanak elő. A hollander a stamp mill-t volt hivatott helyettesíteni, annak nyolc napi termését egy nap alatt előállítva. A kifejezés megtartotta geográfiai eredetét mint jelzőt, amely később főnévként létezett tovább.</p> <p><i>Hollander (Holland+er):</i> a korai XIV. századtól Angliában 'Hollandia (holland formájában, valószínűsíthetően ó-hollandból <i>holt lant</i> 'fás vidék, föld') lakója, ~ szülötte'.</p>	NOG FEA ISA BIR LAB SUA WIKI YOU OED	ENG NL
foxing (fn) foxed (mn)	<p>barnulás A papír barnulása bármilyen oxidáló tényező miatt. Ennek egyik oka, hogy a hollandi malom vaspengéket használt a vágáshoz, ami ahhoz vezetett, hogy a fémről kicsi darabkák váltak le miközben az egyik penge a másikhoz ütődött. Ezek az apró leválások beszennyezték a papírmasszát amitől beindult később a papír oxidációja. Ezt a folyamatot nevezzük foxing-nak. Például a facsiszolatós papír az anyagában levő lignin miatt barnul. Amennyiben ez foltokban történik, szintén <i>foxing</i>-nak nevezhető.</p>	SCHL VOC FRAGI FRA GLA KUHN LAB SWE TUR NOG HERT WIKI YOU	ENG
Bible paper	<p>Bibliapapír SCH: biblíanyomó papír BIR: biblíanyomtató-papiros Vékony, áttetsző, kis négyzetméter-tömegű (25-50 gm/m²) nyomdapapír. Kifejezetten luxuskiadványok, mint például bibliák, szótárak, kiváló minőségű kiadványokhoz. Legalább 25% rongy- vagy papírrostot tartalmaz.</p>	SCH BIR KAL GAR	ENG

dished roll (alternatív kifejezés: telescoped roll/telescoping)	tálasodás Papírtekercs kiserelési hiba. A henger egyik homlokfala domború, a másik homorú.	SCH WIKI* * Lsd. PRINT aloldal	ENG
dandy roll	eguttör (préglő henger), bordázóhenger	RAM GAR TUR SWE SUA LAB ISA GLA	ENG
coucher	rakosólegény (Bogdán, 1963. p. 105) (kiejtése: /kaʊtʃər/ OED XIV. század közepe, ófrancia <i>couche</i> (XII. sz.) ('ágy', 'fekhely') szó a töve. <i>Coucher</i> ('lefekeüdni'), a latin <i>collocare</i> ('elhelyezni') szóból. Valószínű, hogy a <i>coucher</i> angol szó a <i>couche</i> + <i>-er</i> (angol főnévképző toldalék) tagokból áll.	BOG FEA KUHN VOC SCHL SUA LAB OED	FRA

Írás, kódexmásolás, illuminálás, szerzői munka

A	B	C	D
campaign	A kéziratkészítés egy-egy munkafolyamata (pl. vonalazás, rubrikálás, illuminálás). A kéziratot hosszabb idő alatt, több munkamenetben készítették. Esetenként a későbbiekben betoldásokat is eszközölhettek. szó szerint magyarul: kampány	BRO	E
gutter	kötésmargó A kódex azon pontja ahol a bifoliók félbe vannak hajtvva és a könyv gerincével találkoznak a kódex belsejében. szó szerint magyarul: eresz, csatorna	BRO KUHN FRAGI NOG GLA ISA SWE TUR SCHL COOL	E
head	A kézirat felső széle vezető, fejléc fej	GLO BRO LOV VOC FRA ABC FEA FRAGI NOG GLA KUHN SWE ISA TUR; SCHL	ENG
horn-book	Angliából (1450 körül) származó ábécéskönyvről van szó. Szarv, vagy a csillámfélék családjába tartozó máriaüveg, azaz muscovit védelemmel. Az ábécéskönyv eme formája eredetileg egy papírlap volt rajta az ábécével, a Miatyánkkal, vagy egyéb imádsággal, a tíz számjeggyel. A papírt egy lapos fa táblára rögzítették, alul fogantyúja volt és egy vékony, átlátszó máriaüveg védte. A nyeles-könyveket a XVI. századtól a XVIII. század elejéig használták.	ABC FRA FEA FRAGI GLA TUR SCHL	ENG

membra disjecta	A kézirat elkülönített, el-/leválasztott lapjai (Lat.: 'szétszórt dolgok')	BRO	LAT
all in	nyomdakész kézirat	RAM	ENG
body matter	főszöveg	RAM	ENG
bowdlerize	szó szerint magyarul: bowdlerizál; megtisztít Franconál: bowdlerized edition (‘megtisztított kiadás’) (IT: purgata) A ragozott forma eredete a XIX. század közepére nyúlik vissza amikor is Dr. Thomas Bowdler (1754–1825) kiadott egy megtisztított, a családok számára nem megfelelő kifejezésektől mentes, erősen vágott szövegű Shakespeare összeszt 1818- ban. Nevének főnévi igenevesítésével lett a bowdlerizálni kifejezés.	RAM FRA WIKI VOC FRA GLA SWE TUR HERT	ENG

Nyomdászat, nyomdai munkák

A	B	C	D
deckle(-edge)	<p>A könyv vágatlan lapjai Nem egyenletesen vágott papír. Eredetileg kézzel merített papírlap széle, illetve ornamentika céljából szándékosan ilyen formára vágott lapszél.</p> <p>1510-től létezik az angol nyelvben a <i>deck</i> 'díszít, ékesít' jelentéssel a Közép-holland <i>dekken</i> 'lefedni' szóból, amely szintén a germán <i>deck</i> többől ered. Ekkor jelentése 'befedni', amely az óangol <i>þeccan</i> helyét vette át. 1810-től a német <i>deckel</i> 'fedő, kis borító' jelentés (papíripar), a <i>decke</i> 'borító' szó becézett formája.</p> <p>GLO: merítőlemez</p>	<p>BRO VOC FRA ABC FRAGI NOG GLA KUHN LAB SWE SUA TUR SCHL ISA</p>	NL/GER
half-title / bastard title	<p>TIN: szennycím, szennycím oldal GLO: hasábcím (half-title) szennycím (bastard title) PUSZ: A szennycím vagy címőr egyenes összeköttetésben van a főcímmel, olyképp elébe helyezve, hogy nyomtatott része az első oldalra essék. Rendeltetése azon szennyet fölfogni, mely a könyvet a boríték főragasztásánál érheti: innen ered neve is. (Pusztai, p. 55.)</p> <p>A XVII. századra a könyveket nagyobb mennyiségben kezdték el nyomtatni és nagy számban hivatásos könyvárusoknak adták el őket. A kötetlen könyvtetek halmokban álltak a kereskedésben. Ezeken a ládákön kívülről címkével jeleztek tartalmukat. A nyomdászok a kereskedőket segítőként kezdték el a címet a könyv elé nyomtatni. Hamarosan ez a gyakorlat elterjedt és így született meg a szennycím</p>	<p>GLO TIN PUSZ YOU VOC FRA ABC FRAGI GLA LAB SWE TUR FEA VIG KUHN SCHL ISA HERT</p>	ENG

(pulling) the devil's tail (bar)	a sajtó karja(t húzni) szó szerint magyarul: (húzni) az ördög farkát	YOU	ENG
aller en Galilée	nagy javítást végezni egy már kiszedett művön Egy egész nyomtatásra előkészített szedést vagy a szedés egy részét visszatenni újra a szedőhajóra, galée-re (korruptált használat). szó szerint magyarul: visszaülni a gályára (se remettre en galée)	BOU	FRA
singleton	Egy szabad folio (kétrét, az ív egyszeri behajtása) ami elvesztette a társát (a bifolium másik felét), vagy eredetileg is úgy tervezték, hogy egymagában legyen bevarrva a könyvbe, mint egy egyedülálló lap. Ez utóbbi esetében nem volt kívánatos, hogy egyből szöveg vagy kép kövesse az oldalt. szó szerint magyarul: egyke, egyetlen gyermek	BRO ABC FRAGI SUA	ENG
jobbing printer	HER: akcidensszedő mesterszedő	HER ISA FEA SUA	ENG
blown up	kinagyított	ISA APP	ENG
underlay	A nyomás alá emelni PUSZ: egyengetés (ez a jó szakkifejezés ma is) HER: alárakni – a klisé papíros aláragasztásával betűmagasságra hozni	PUSZ HER ISA VOC HOE SWE TUR	ENG
à l'italienne	fekvő téglalap, hosszúkás alakú nyomtatás (landscape)	ISA VOC FRA FRAGI KUHN SWE	FRA
ductor	nyalóhenger, vagy festékezőhenger FIN: <i>ductor</i> (fn.), <i>duc.o</i> ('vezet, visz, vezérel'); <i>duco</i> , <i>ducere</i> , <i>dux</i> , <i>ductus</i> (ige) ('vezet, vezérel; gondol, figyelembe vesz, tekintetbe vesz')	SCH SUA SCHL FIN	LAT

stet	<p>Utasítás előzetes korrektúra figyelmen kívül hagyására.</p> <p>GLO: marad, nem törlendő 1755-től a latin <i>stet</i> (felsz. 'állni hagyni'), a <i>stare</i> (E. sz. 3. szem. jelen subj.) 'állni, felegyenesedve állni, merevnek lenni'. A proto-indo-európai *sta- ('állni, letenni, megmerevíteni') töről, származékszavakkal: 'egy hely vagy dolog ami áll'</p>	<p>ISA GLO OED VOC GLA SWE TUR SCHL</p>	LAT
doctor (blade)	<p>rákel vagy lehúzóké</p> <p>Acél kés amellyel a nyomtatásnál használt hengerről a felesleges nyomdafestéket távolítják el. Vékony fa-, fém- vagy műanyag-penge amit a gép hengereire merőlegesen helyeznek, hogy azok tiszták és simák maradjanak.</p>	<p>SCH GARA GLA ISA LAB SWE SUA WIKI</p>	ENG
errata (vagy corrigenda)	<p>sajtóhibák jegyzéke</p> <p>OED: a latin <i>erratum</i> (tsz. <i>errata</i>) szóból az 1580-as évekből. A már kinyomtatott könyvben talált hibák és elütések. Más néven corrigenda a latin <i>corrigendum</i> (tsz. <i>corrigenda</i>) szóból az 1580-as évekből a <i>corrigere</i> 'javítani' igéből, jelentése 'javítandó'. ABC: Jellemzően a XVI-XVII. században volt használatban a kifejezés, és a már kinyomtatott könyvben kézírással, vagy nyomtatásban javították a hibákat, illetve sokszor errata íveket fűztek a könyvhöz még akkor is, ha a javítást nyomtatás előtt elvégezték.</p>	<p>ABC FRA VIG OED VOC FRAGI VIG GLA SWE ISA HERT TUR SCHL</p>	LAT
et infra	<p>és kisebb</p> <p>LAT: 'és kisebb', egy könyvgyűjtemény lerására használják, amikor nem minden példány ugyanazon méretű. Például: "74 kötet, 8vo et infra" annyit jelent, hogy a 74 kötet legnagyobb példányai nyolcadrét formátumúak, míg a többi tizenkettedrét, és / vagy kisebb. FRAGI: lásd alább</p>	<p>ABC FRAGI</p>	LAT

even working	<p>lit. szabályos munka fig. tökéletes kötet</p> <p>A szakzsargon szerint egy könyv, melynek terjedelme csak teljes ívekből áll (a számozott oldalak és előzéklapok együttes számbavétele után, írásban: x, 390.), tökéletes kötetnek számít.</p>	ABC	ENG
fleuron (printer's flower)	<p>nyomdai cifra; régen csak virágalakú díszítés, mára egyéb minták is</p> <p>Nyomdászok által használt egy betű nagyságú, eredetileg virág alakú nyomdai díszítés. Bár egy betűből, de gyakran több elemből álló mintasor részeként egységes mintában nyomtatták.</p> <p>OED A szó eredete a XIV. századra nyúlik vissza, ekkor <i>floroun</i>, ó-francia <i>floron</i> (Mod. fr. <i>fleuron</i>) alakból, <i>flor</i> 'virág' többől. Helyesírása a XVII. század folyamán módosult angolban a francia eredeti alapján.</p>	ABC VOC FRA FRAGI GLA LAB SWE ISA HERT SCHL OED	FRA
beard (betűtípus)	<p>öntőcsap (régiesen, FRE: csinga, PUSZ: a csingát letördelni: shiver ('darabokra törni').</p> <p>Az öntéskor a kész betű lábrészénél kialakuló ék alakú betűfém-fölösleg. A folyamat további lépéseiben letörték, majd csiszolták a helyét. szó szerint magyarul: a betű szakálla.</p>	FRE PUSZ VOC LAB ISA SWE	ENG
all out	üres szedőszekrény (nyomtatás során az összes betűt felhasználták)	RAM	ENG
bleed off	<p>kifutó</p> <p>Az a jelenség amikor egy nyomtatott anyagban a képek vagy a tónusok körülvágás után a szélekig érnek. Alternatív fogalom: <i>full bleed</i></p>	SCH LAB SWE	ENG
bleeding (of ink)	<p>festékkivérzés</p> <p>Amikor a nyomtatott anyagon a festékpigmentek a festékrétegüket túllépve elszínezik a környezetüket.</p>	SCH NOG LAB	ENG

ampersand	<p>"&" jel neve</p> <p>OED: and per se and összevonása 1837 óta. A hibrid angol-latin kifejezés a & jellel jelölve egymagában 'és'. A szimbólum a latin <i>et</i> ('és') tőn, és az ókori római gyorsírással jelölt egybeírásról alapszik, amely hiteles pompeji falfirkákon is látható, ellentétben a gyakran állított Tiro által kitalált írásmód szerint (lehetséges, hogy Cicero íródeákja Marcus Tullius Tiro), amely egy eltérő írásrendszer volt, amelyben az <i>et</i> jelzésére egy fordítottan írt nagybetűs gammához hasonló jelet használtak.</p> <p>Ez a Tiro által használt jelet néhány középkori írók még az angolszász krónikások között is használta, akik teleszórták írásukat egy 7-es számhoz hasonló jellel, amely a latin és szót volt hivatott jelképezni.</p> <p>Régi tankönyvekben az ampersand az ábécé végére került, így az 1880-as évekre szleng nyelven 'fenék', 'hátsó fertály', 'altáj' jelentésekkel is bírt.</p>	RAM GLA ISA SWE OED	LAT/ENG
crawling (of ink)	nyomófesték elkenődése szó szerint magyarul: kúszás, mászás	RAM SWE	ENG
creeping (of ink)	átütő festék szó szerint magyarul: csúszás.	RAM	ENG
back transfer	indirekt nyomtatás, offset nyomtatás	RAM GLA	ENG
(automatic) platen (gyakran auto platen)	<p>(automata) tégelysajtó</p> <p><i>platen</i>: 1540-es évek folyamán közép-franciából (<i>plateine</i>) vett szó, ó-franciában <i>platine</i> ('lapos alkatrész, fémlemez', XIII. sz.), lehetséges módosulata a <i>patene</i>, latin <i>pate(!)na</i> szónak, ami tálat jelentett.</p>	RAM OED HOE ABC FEA GLA ISA LAB SWE SUA TUR SCHL HERT	FRA

bed	taliga (zsarg.)	RAM HOE NOG GLA ISA SWE TUR	ENG
bite	festékfelvevő-képesség (zsarg.) LAB: „the colour will not bite into the paper” (p. 8.)	RAM LAB	ENG
black	defekt betű, defekt	RAM VOC	ENG
blinding	vakulás GARA: „nyomtatás közben az egyfemes ofszetlemez felületéről a nyomóelemek folyamatosan elkopnak, a nyomatkép eltűnik. Oka lehet a lemez felületét érő erős mechanikus behatás, az erősen savas nedvesítővíz, a lakkréteg elégtelen száradása.” (p. 284.)	RAM LOV GARA	ENG
blocking	magasnyomás RAM (IT): <i>impressione a rilievo</i> , <i>stampa in rilievo</i> (még <i>tooling</i> és <i>blocking</i> könyvdszítésnél és könyvkötésnél)	RAM ABC FEA NOG GLA SWE SCHL	ENG
blocking out	a szedést befestékezni a hengerrel	RAM ISA	ENG
body colour	festékanyag, pigment WIJ: száraz pigmenttestek mielőtt a vivőanyaggal összekeverésre kerülnek. (p. 77.)	RAM WIJ	ENG
bottle-arsed type	széles talpú betű Olyan nyomdai betű, amely nem szabályos hasáb alakú, hanem az alsó részén megvastagodott.	RAM	ENG
bottle-necked type	széles vállú betű Olyan nyomdai betű, amely nem szabályos hasáb alakú, hanem a felső részén megvastagodott.	RAM	ENG
double (page) spread	oldalpár; oldalpáron átfutó nyomtat	RAM SCH	ENG

eighteenmo (18mo)	egy ív tizennyolcad része (magyarul néha használják az octodecimo latin kifejezést is) Írásban még: 18° Lásd: Melléklet 2 – Book sizes (A könyv méretei)	RAM FEA GLA LAB SWE	ENG
cotter pin	péce	RAM	ENG
incunabulum	ősnymtatvány. szó szerint magyarul: pólya FIN: <i>cunabula, orum</i> , kn. t. *cunae 'bölcso'. Innen A) 'a fiatal állatok fekhelye, fészek is' B) 'születéshely, első, eredeti haza' Innen átv. ért. 'valaminek első kezdeté, eredete'. angolul még: <i>cradle book</i> (RAM), szó szerint: bölcso könyv <i>incunabula, orum</i> , kn. t. 1) 'póla, pólya' 2) átv. ért. A) szülőföld, születéshely. B) első kezdet C) (újk.) az első gyermekkor OED: többesszáma: <i>incunabula</i> ('pólya'). Átvitt értelemben 'gyermekkor', 'kezdetek' (1824); a latin <i>incunabula</i> (seml. tsz.) szóból, amely a *cunae 'bölcso' (angolban: <i>cradle</i>), a proto- indo-európai *koi-na-, *kei- töből ered, jelentései: 'feküdni', 'ágy'. SWE: <i>cradle book</i> VIG: <i>incunable</i>	RAM FIN VIG ABC GLA HERT SWE TUR OED	LAT
dead matter	(vissza)osztandó szedés szó szerint magyarul: halott anyag	RAM GLA SWE TUR	ENG
printer's devil	nyomdászinas szó szerint magyarul: a nyomdász ördöge	RAM	ENG
dis hand	osztó	RAM	ENG

dirty proof	<p>hibás kefelevonat, mákostészta</p> <p>HER: „mákokészta (argot): tréfás elnevezése az olyan javított hasábnak, amely feketélik a sok javítástól” (p. 11.)</p> <p>PUSZ: "a hibáktól és rossz betűktől nagyon «mákos» volt a revízió" (p. 251.)</p> <p>szó szerint magyarul: piszkos kefelevonat</p>	<p>RAM GLA HER PUSZ</p>	ENG
ghosting	<p>a festék kettőződése</p> <p>(irodalmi) négerzés <i>ghost writer</i>: 'néger'; titkolt szerzőség, a szerző nem a szerző, helyette írja meg valaki a könyvet (pl. híres emberek neve alatt kiadott önéletrajz amit egy bérírnok ír meg helyettük)</p>	<p>RAM GLA SWE GARA GLO</p>	ENG
hellbox	<p>PUSZ: Betűkeverék [szekrénye, tartója]</p> <p>BIR: Betűzagyvalék [szekrénye, tartója]</p> <p>STE: régi, törött, eldobandó betűk gyűjtőedénye</p> <p>szó szerint magyarul: pokol-doboz</p>	<p>RAM PUSZ BIR STE TUR</p>	ENG
jockey roller	<p>szó szerint magyarul: táncos henger</p> <p>GE: Tänzerwalze</p>	<p>RAM PUSZ BIR</p>	ENG
cancel	<p>Utólag, nyomtatás után, eltérő szedésről a krúdába (<i>cruda</i>) bepótolt lapok (<i>cancellans</i>, tsz. <i>cancellantia</i>); egy elkészült könyvből kivett lapok (<i>cancellandum</i>, tsz. <i>cancellanda</i>).</p> <p>A latin szavak átemelése koraújkori latinból, valamint angol terminus technikusként való használatuk az angol <i>cancel</i> ('áthúzni', 'törölni', 'kihúzni') kétértelműsége miatt igazolt.</p> <p>["It is probably better to use the Latin terms to avoid the ambiguity of the English, which is used indiscriminately for both." (Feather, 1988. p. 53)]</p>	<p>FEA ABC GLA SWE SUA TUR</p>	ENG/LAT

chapel	egy nyomdában dolgozó legények közössége szó szerint magyarul: kápolna.	FEA GLA TUR	ENG
journeyman	(itt: nyomdász-) legény Egy szakmán belül az inas és mester közötti fokozat. A XV. század korai szakaszától használatos kifejezés. (OED) 1540-től gúnykifejezésként is használják, ekkor 'bérenc', 'rabszolga' jelentéssel. 1835-től amerikai angolban: <i>jour</i> rövid alakja használatos.	FEA GLA LAB SCHL OED	ENG
coffin	taliga szó szerint magyarul: koporsó	FEA HOE GLA SCHL	ENG
imprimatur	nyomtatható szó szerint magyarul: hogy legyen nyomtatva VOC: kinyomatható; kinyomatási engedély A kifejezést 1640-től volt kötelező Angliában a nyomtatásra kerülő művekben feltüntetni. Modern latin kifejezés amely szó szerint annyit tesz 'legyen nyomtatva', a latin imprimere 'nyomtatni' szóból. (Angliában 1695-ig megfigyelhető jelenléte a könyvekben.)	FEA VOC VIG FRA ABC FRAGI GLA HERT TUR SCHL OED	LAT
drop fingers	PUSZ: kirakó léczek BIR: kirakó pálcák A nyomdagépből kijövő frissen nyomtatott íveket rendbe rakva, gyűrődéstől mentesen összegyűjtő szerkezet.	RAM GLA PUSZ BIR	ENG
French furniture	PUSZ: ürpótlók BIR: ürtöltők Egy oldalnyi szedés szilárd körülzárásához való fém vagy fa elemek. AMDI: Egykori kifejezés az Angliában használt fém ürpótlókra. szó szerint magyarul: francia berendezés	RAM PUSZ BIR AMDI GLA	ENG

acierage	Más névvel: <i>steel facing</i> acélréteggel való bevonás (galvanoplasztika) <i>steel-face</i> (ige): acélréteggel bevonni	VOC FRA SWE	FRA
drive out	kihajtani a sorokat (kizárni a sort, spáciumokkal tágítani a szedést) PUSZ: kihajtani (GER: <i>austreiben</i>): germanisztikus ízű, de közhasználatos szó a betűszedő ama mesterkedésére, hogy a szóközök tágantartásával a szedés szövegét egy avagy több sorral terjedelmesebbé tegye. FRE: <i>kituszkolás</i> szót ajánlja a <i>kihajtás</i> helyett HER: kihajtani, kiveni: egy nem egészen megtelt sort, oldalt vagy hasábot kitöltő-darabokkal kiegészíteni	VOC GLA SWE PUSZ HER	ENG
unlead	ritkán szedett sorokat sűríteni	VOC	ENG
clicker / maker-up	tördelő	VOC GLA SCHL	ENG
Minerva / cropper	tégelyes gyorsajtó / taposó sajtó	VOC ISA GLA	ENG

Kiadás-előkészítés, kiadói feladatok (könyvillusztráció)

A	B	C	D
bas-de-page	<p>szó szerint magyarul: lap alja</p> <p>Bas-de-page illusztrációk általában olyan keret nélküli képek amelyek tartalmukban utalhatnak (vagy nem) a felettük írott szöveg tartalmára, annak valamilyen képi megjelenítéseként. Gót könyvdíszítésekben találhatóak a XIII. századtól kezdődően. A szó eme jelentése csak BRO-nál található meg a vizsgált forrásokban.</p>	BRO	FRA
boss	<p>A könyv kötésére tett kiálló (legtöbbször fém) díszítés, amely egy a könyvet védő funkciót is ellát. Valójában a XV. század folyamán kezdtek igazán elterjedni, de már a kora-keresztény kortól megfigyelhető alkalmazásuk. Alkalmanként a könyvdíszítés részét képezték.</p> <p>A fémsarkak és fémgombok jó védelmet nyújthatnak a kötésnek, de ha a könyveket polcon való tárolásra szánták, akkor a fémdísznek elég simának és laposnak kell lennie. A könyv táblájának alsó szélein a fém gomb kiváló védelmet nyújt egy súlyosabb könyv tárolásakor. Ezeket a díszítéseket asztalon, illetve fektetett állapotban való használatra szánt könyveknél használták inkább.</p> <p>Lsd. <i>corners</i> vagy <i>cornerpieces</i>, <i>cornerstamps</i> (sarkok): rombusz alakú sarokvas amelyet a könyvkötő a könyv fedőtáblájának külső sarkainál használ a borítás eligazítására, illetve lehet még háromszög alakú a könyv táblaborításának belső részében való eligazításában.</p> <p>Díszítéskor a könyv fedőlapjainak sarkaira tett fém védősarok, amely a fém gombok mellett helyezkedett el.</p>	<p>BRO FRA VOC ABC NOG KUHN TUR ABC COOL</p>	ENG
Chi-Rho	<p>Az XP monogram (görög: chí és ró) Krisztus nevének első két betűje görögül. Gyakran használták a kora-keresztény művészetben és életben. Kora-középkori evangéliumi könyvekben található számos példája.</p>	BRO	GR

carpet page	Díszítő lap amely alkalmanként egy keresztábrázolást foglal magában, és jellemzően a kora-középkori nyugati művészetben fordul elő. Nevét a keleti szőnyegekhez hasonló díszítéséről kapta. Ellentétben a díszített szövegkezdő lapokkal, a "szőnyeglapp" nem tartalmaz szöveget. Általában elválasztják a négy Evangéliumot a kéziratban. A keresztény művészetben elterjedt használatuk lehetséges, hogy kopt eredetű.	BRO SUA	ENG
drollery	Nevetséges figura, gyakran groteszk karakter. OED: (fn.) 1590-es évektől a francia <i>drôlerie</i> szóból, <i>drôle</i> többől (mn.) <i>droll</i> 1620-as évektől a francia <i>drôle</i> ('különös, humoros, mulattató' – 1580-as évek), közép-franciából fn. 'vidám alak' jelentéssel, lehetséges, hogy a közép-holland <i>drol</i> 'kövér kicsi figura, kobold' szóból. Lehetséges még a közép-felső-német eredetű <i>trolle</i> ('bohóc') eredet, amely az óészaki nyelv (Old Norse) <i>troll</i> 'óriás, manó' jelentéssel bírt.	BRO	FRA
dentelle	csipkézett Francia eredetű szó, jelentése: csipke. A könyvkötésben a könyv széleinek csipkézett mintával való díszítése. COOL: A XVIII. századra jellemző, általában aranyozott könyvdíszítési technika. Elliptikus tekervények, enyhén sötétített levélszerű minták kombinációja amelyek láncszerűen, csipkeszerűen gazdagon díszítik a könyvet, rendszerint a fedőlap közepe felé mutató mintájukkal. FRAGI: csipkeszerű megmunkálás	ABC VOC FRAGI FRA GLA KUHN HERT TUR SCHL COOL	FRA
diaper	pelenka Könyvkötészetben használt kifejezés. Rácsos rombusz alakú vaknyomásos vagy aranyozott minta a bőrkötésben. Könyvkötészeti vászon minta leírásakor magában szövött keresztzálás anyagot jelent rombusz, négyzet, vagy háromszög alakzatot adva. Ez a fajta kötészvászon az 1830-as és 1840-es években volt népszerű.	ABC BRO FRAGI GLA KUHN SWE TUR FRA	FRA ? ENG

<p>à la grecque, alla greca</p>	<p>Táblák éleire futó, kiemelkedő oromszegő</p> <p>A hornyolt élű, vastag kötéstáblák egy szintben vannak a könyvtest körülvágott lapjaival, ezért a felső és alsó oromszegők kinyúlnak a kötéstáblák alá és fölé (fölről és alulról ráfutnak a kötéstáblákra).</p> <p>Az ívfüzetekbe mélyen beöltött oromszegők a kötés szerkezetének lényeges részét képezik. A kötőszalagok (ha egyáltalán léteznek) nem hordozzák a kötéstáblák súlyát. A könyvcsatok jellemzően fonott bőrszíjakból készülnek, ezek egyik végén egy-egy fém gyűrű található, amelyek az átellenes kötéstáblába ütött szegekbe akaszthatók.</p> <p>Ez a jellegzetes stílus a középkori Görögországra volt jellemző, majd utána általában a kolostori és szerzetesi alapítású vallási közösségekben. Ezeket a könyveket fiókokban való tartásra szánták, és ezért nehezen helyezhetőek el polcokon.</p> <p>ROZS: „Az oromszegés, vagy kapitális a könyv fej- és lábrésznél van. Fűzéskor, hogy a fűzőfonal be ne szakítsa a lapok szélét pergament vagy bőrt a gerincszélességnek megfelelő hosszúságban vékonyra összesodortak, és ezt tették a könyv oromrésséhez (az összefogott ívek felső és alsó szegélyéhez), majd ezt befoglalva fűzték át az íveket. ... Az oromszegést a korai időkben bőrrel fonták át, később pamuttal, Keleten selyemmel. Az öltések gyakran dekoratívak, különösen, ha kétféle színnel varrják. A mai könyvekbe gyárilag készített kapitálist ragasztanak, amely csak díszítésül szolgál, hiszen funkcióját elvesztette.” (p. 8.)</p>	<p>ABC ROZS HERT</p>	<p>FRA IT</p>
<p>backed</p>	<p>háttal ellátott</p> <p>Jelzőként olyan kiadványokra használják amelyeknek gerincét a kötéstáblák borítóanyagától eltérő anyaggal fedték. Például: márványos fedlapok bőr háttal. Önmagában alkalmazva a jelző azt fejezi ki, hogy a könyv gerincét egy későbbi időben fedték be eredeti anyagától eltérő anyaggal.</p>	<p>ABC GLA HERT LAB NOG SWE TUR</p>	<p>ENG</p>

cuir-ciselé	<p>ENG: <i>cut leather</i> A könyv bőrborításának díszítési módja: a bőrbe egy késsel vagy egyéb éles eszközzel belevésik a mintát.</p> <p>COOL: Az eljárás folyamán a könyvkötő, vagy díszítő, miután a mintát egy hegyes eszközzel a bőrbe vázolta, megnedvesíti a bőrt és kivágja a mintát. A mintát úgy emelik ki, hogy a hátteret bemélyesztik, általában sok apró ütögetett ponttal, amelyek szorosan egymás mellett helyezkednek el. Ezt a díszítési technikát legtöbbször a középkori könyvkötő művészetben alkalmazták, széles körben csak a XV. század folyamán terjedt el, és csak bizonyos területeken, elsősorban Dél-kelet Németországban és Spanyolországban. [Ez magyarázhatja, hogy az angol szaknyelvbe francia formájában került be] Gyakorlatilag nincs példa angol, flamand, valamint olasz használatára.</p> <p>OED <i>chisel</i> (ang) (fn): korai XIV. század, angol-francia <i>cisel</i> ('vésés'), tsz. 'olló, bőrvágó' (a XII. századi modern francia <i>ciseau</i> szóból). Eredete vulgáris latin *<i>cisellum</i> ('vágóeszköz'), a latin <i>caesellum</i>, kicsinyítő <i>caesus</i>, a <i>caedere</i> ige régmúlt idő 'vágni'. Rel.: <i>chiseled</i> ('cizellált')</p>	<p>ABC GLA KUHN SUA RBMS COOL</p>	FRA
dos-à-dos	<p>FRAGI: ikerkötés</p> <p>szó szerint magyarul: háttal egymásnak COOL: A könyvkötés azon formája amikor két kisebb méretű, azonos témakörbe tartozó könyvet, mint például a Zsoltárok könyvét és az Újszövetséget, úgy kötik egy kötetbe, hogy mindkét irányból kinyitható legyen a könyv. A két mű egymásnak háttal van kötve, két ellentétes irányból nyithatóan. A felső kötéstáblájuk általában díszített vagy aranyozott mintás bőrkötéses. A dos-à-dos kötetet bármely irányból kinyitva mindig valamelyik könyv címlapját mutatja.</p>	<p>ABC FRA HERT FRAGI TUR COOL</p>	FRA
French sewing	<p>Francia könyvkötők által alkalmazott könyvvarrási mód a XVI. századból.</p>	<p>NOG GLA SWE COOL</p>	ENG

doublure (fn), doublé(e) (mn)	<p>bélés, bélelt (könyvkötészet)</p> <p>A belső kötéstáblák, szemben a megszokott papírborítással, bőrből vannak, amelyeket igen gyakran díszítettek valamilyen motívummal is. Mivel ez a gyakorlat mindig is Franciaországban volt elterjedtebb (az angliai használattal szemben), ezért nem alakult ki rá angol fordítás/kifejezés, hanem megőrizték a francia formákat.</p>	<p>ABC BRO VOC FRAGI GLA KUHN HERT SWE</p>	FRA
aqua fortis	<p>salétromsav Választóvíz. A rézkarcoló művész használja. Mivel a platina és az arany kivételével minden fémot felold, az alkimisták számára a döntő próba eszköze volt.</p> <p>szó szerint magyarul: erős víz</p>	<p>RAM VOC FEA KUHN SWE</p>	LAT
French chalk	<p>zsírkő</p> <p>IT: creta venec(!)iana (velencei kréta) GER: Wiener Kalk (bécsi kréta) NL: Bolognees krijt (bolognai kréta) FRA: craie de Champagne</p>	<p>RAM KUHN</p>	ENG
French rule	<p>szó szerint magyarul: francia vonal (díszítés) GER: englische Linie (angol vonal) NL: engelse lijn (angol vonal) FRA: filet anglais (angol (!) vonal)</p>	<p>RAM GLA VOC SWE</p>	ENG
India ink	<p>szó szerint magyarul: India tinta</p> <p>IT: inchiostro di Cina (kínai tinta) DE: chinesische Tusche (kínai tinta) NL: Oostindische ink (keletindiai tinta)</p>	<p>RAM TUR</p>	ENG
Russia, Russia leather	<p>IT: cuio bulgaro (bolgár bőr) FR: cuir de Russie (orosz bőr)</p>	<p>FRA ABC GLA TUR</p>	ENG
albumen	<p>albumin Könyvtáblák nyomásánál nedves alapozóanyagként használják.</p> <p>OED: 1590 körül ('tojásfehérje') latinból ('tojásnak a fehérje'), szó szerint 'fehérség' az <i>albus</i> ('fehér') szóból. A szerves kémiai anyag (amelyet majdnem teljes tisztaságában meg lehet találni a tojások fehérjében) 1800-tól ismert <i>albumin</i> néven (1869, francia <i>albumine</i> szóból).</p>	<p>RAM LOV GLA LAB OED</p>	LAT

aquatint	<p>aquatinta, foltmaratás</p> <p>OED: 1782-től 'salétromsavval készített metszet', az olasz <i>acquatinta</i> szóból, latinból <i>aqua tinctoria</i> ('festett víz').</p>	RAM FRA VOC FRE ABC FEA FRAGI VIG NOG GLA KUHN SWE SUA TUR SCHL HERT OED	LAT
guillotine	<p>egyenes vágógép</p> <p>Kötészetben használt gép, melyet a nyomtatandó ívek darabolásánál, vágásánál, és a nyomtatott ívek méretre vágásánál használnak. „A gép nagy tömegű vágógerendájában lévő egyenes élű vágókés lengő ferde mozgást végezve, egy vágólécbe ütve vágja át a papírköteget.”</p>	SCH VOC ABC NOG GLA ISA KUHN LAB SWE SUA SCHL	FRA
headband	<p>oromszegő</p>	FRA BRO VOC NOG GLA SWE TUR ISA KUHN	ENG
intaglio	<p>mélynyomás</p> <p>OED: 1640-as évek olasz eredetű <i>intaglio</i> 'vésett munka' (tsz. <i>intagli</i>), az <i>intagliare</i> 'belevágni, véssni', az <i>in-</i> igekötőből ('rá', 'bele'), + <i>tagliare</i> ('vágni').</p>	FEA FRA ABC GLA ISA LAB SWE TUR SCHL OED	IT

addenda	csatolmányok, függelékek OED: 1794-től szó szerint 'valami hozzáadott' a latin <i>addendum</i> (e.sz.) (seml. <i>addendus</i>) 'az amit csatolni, hozzáadni kell', az <i>addere</i> gerund. esetéből. Klasszikus többesszáma <i>addenda</i> .	VOC FRA ABC FEA FRAGI GLA ISA SWE SUA HERT TUR SCHL	LAT
shagreen	kecskebőr (ex. fél-bőrkötés) (ejtsd /ʃæ'grɪn/) Valószínűleg a francia <i>chagrin</i> (ejtsd /ʃægrɪn/) szó hangutánzó átvételéről van szó. FRA: <i>hard-grained morocco</i> (<i>chagrin</i> : orig. <i>shagreen</i>); shark-skin (<i>galuchat</i> : orig. <i>shagreen</i>)	VOC FRA FRAGI SWE SCHL	FRA ENG
cut away	kivágni fametszésnél a fehér részeknek megfelelő részeket	VOC	ENG
frontispiece	címlappal szemközt elhelyezett egészoldalas kép OED: 1590-es évek közép-francia <i>frontispiece</i> (XVI. sz.) 'egy épület díszes bejárata', valószínűleg az olasz <i>frontespizio</i> és a középkori latin <i>frontispicium</i> 'homlokzat', 'külső' (eredetileg 'látható homlok', 'az arc vonásai alapján való megítélése a belső jellemnek') szavakból. Korábban a latin <i>frons</i> (<i>frontis</i> gen.) ('homlok') + <i>specere</i> ('nézni valamit') szóösszetételből. A 'könyv címképe', 'címlapképe' értelemben először az 1680-as években lett lejegyezve.	VOC VIG ABC FEA FRAGI GLA ISA SWE TUR SCHL OED	FRA
repoussé work	trébelés lemezek kikalapálása <i>repoussé</i> : 1852-től használatos franciából átvett szó. Jelentése: domborműbe formált. szó szerint magyarul: 'hátra dobott', 'hátra lökött, - tolt' (mell. ige név <i>repousser</i>)	VOC FRA PUSZ	FRA

Könyvkereskedelem

A	B	C	D
author's binding	<p>A könyv szerzője által ajándékozott könyv speciális kötésben.</p> <p>Ezek a példányok kiemelkedő minőségben lettek kötve, a XVI. század folyamán aranyozott borjúbőr pergamenkötésben, a XVII. és XVIII. századokban pedig gyakran marokkó kötésben.</p> <p>A kifejezés napjainkban nem használatos ugyanebben az értelemben.</p>	<p>ABC FRA GLA COOL</p>	ENG
chapbook	<p>Utcai- és utazóárusok által terjesztett pamfletok (általában 12 lapos [FEA, 1988. p. 62]) amelyek népszerű, vagy szenzációs történeteket meséltek el, gyakran fiataloknak szóló erkölcsi vagy tanító jelleggel.</p> <p>Nem könyvkereskedők által terjesztett borsúrák. 1830-ig tartott népszerűségük, azóta csak tudatos archaizálási szándékkal terjesztenek esetleg ilyen jellegű kiadványokat.</p> <p>OED: A szó etimológiájáról: Kétféle írásmódja van: lsd. <i>chap-book</i>. A kifejezés 1824-től létezik az angol nyelvben és az utazó árusokra használt <i>cheap</i> szóból (lsd. latin utalás később) származik, akik könnyen értékesíthető tanító jellegű, vagy vallási tartalmú füzeteket árultak. A szó első összetétele az óangol <i>cēap</i> ('áruzsere, üzlet, kereskedő') szóból származtatott, amely a korai germán nyelvekbe latinból kölcsönözve került: Lat. <i>caupo</i> 'kiskereskedő, ószeres, házaló' szóból.</p>	<p>ABC FEA FRA FRAGI GLA SUA TUR OED</p>	ENG
esteemed	<p>nagyra becsült, átvitt értelemben: kanonizált</p> <p>A szó, amelyet szerzőkre, vagy kiadásokra használnak, valaha a könyvkereskedők előszeretettel használt kifejezése volt.</p> <p>Manapság is megtalálható még régi típusú katalógusokban. Jelentése arra utal, hogy bármilyen legyen is a szerző elfogadottsága olvasók és irodalomkritikusok között, a könyvgyűjtők kanonizálták, azaz 'elfogadták'.</p>	ABC	ENG

ad valorem	érték szerint	VOC	LAT
in extenso	teljes egészében (idézett mű) angol jelentése: at full length; LAT eredetű kifejezés	VOC	LAT
chapman / colporteur	házaló könyvügynök / könyvterjesztő <i>colporteur</i> (FRA)	VOC FRAGI GLA SUA TUR SCHL	ENG FRA
blurb	fűlszöveg A kifejezést XIX-XX. század fordulóján kezdték el használni. Az író vagy kiadó által írt figyelemfelkeltésként használt szöveg tartalmazhatott dicsérő szavakat a mű kritikusaitól, híres személyektől, gyakran túlzó, ma már megmosolyogtató lelkesedéssel próbálva eladni a könyvet. Az idők folyamán pejoratív felhangját elvesztve kanonizálódott mai jelentése a könyves szakmában. OED: "Originally mocking excessive praise printed on book jackets" (Brander Matthews, 1906) FRAGI: puff szó szerint magyarul: duma	FEA FRAGI OED	ENG
editio princeps	őskiadás, első kiadás	VOC FRA ABC FRAGI VIG GLA SUA HERT TUR SCHL	LAT
catchpenny prints	népszerű kiadvány Olyan ütközetekről, halálesetekről, bűntettekről szóló nyomatok, amelyeket olcsó, a mai A3-as méretnél némileg nagyobb méretű papírra nyomtattak. Gyakori volt még a szentek életét, szenvedéseit ábrázoló grafika is. Meseszerű, misztikus világokról szóló történeteket kísérő képek nyomtatásban.	FRA SUA	ENG

Befejezés

Dolgozatomban – időbeni lehetőségeimhez mérten – igyekeztem az angolszász nyelvterületeken használt könyves szaknyelv és szakzsargon legkevésbé egyértelmű kifejezéseit feltárni, bemutatni. Munkám elsődleges célja a már angolul értő és olvasó közönség figyelmét felhívni azokra a nyelvi sajátosságokra, melyek egy szakszöveg olvasása közben általános nyelvi ismeretek birtokában sem egyértelműen értelmezhetőek. Adatgyűjtésem eredeti célja a nyomdász mesterségben használt kifejezések bemutatása volt. Kutatásom során számos többnyelvű nyomdász-, kiadói-, könyvtárosi-, antikvárius-, és szerkesztői szótárt végigolvasva éreztem szükségét a vizsgált szakterület kiterjesztésének. Az itt felhasznált források egy része történeti bemutatást nyújt a könyves szakma egy szegmensébe, alkalmanként akár az egészébe is. Más művek lexikológiai megközelítésből, egy többnyelvű szótár formájában igyekeznek minél inkább kimerítő halmazát szolgáltatni a szakzsargonnak. Ezekből egyértelműen kiderül, hogy az évszázadok folyamán nem mindig bizonyítható egy tükörfordítási folyamat szemantikai továbbélése ugyanabban a jelentésben.

A fenti oldalakon mesterségek szerinti bontásban igyekszem minél részletesebb betekintést nyújtani a rendelkezésemre álló csekély idő alatt összegyűjtött nyelvészeti jelenségekbe, megpróbálván a lexikográfiához hasonló felsorolást némileg képletesen érthetőbbé tenni. A dolgozat jellegéből adódóan nem tértem ki nyelvészeti (dialektológia, szemantika, etimológia, fonológia) jelenségek magyarázatára. Mindezen altudományok segítséget nyújtanak egy szakzsargon tanulmányozásában, és talán biztonsággal kijelenthető, hogy egy szakmára vonatkozó hasonló jellegű szöveget lehet a legalkalmasabb minél többretű nyelvészeti jelenségek feltérképezésére.

Munkám közben vált egyértelművé számomra annak a szükségessége, hogy a jelen dolgozathoz hasonló értelmező és magyarázó ismeretetést mihamarabb német, olasz, holland, illetve francia nyelven is el kell végezni. A felsoroltakban helyet kapnak egyéb nyelvekre történő utalások, példák is. Tettem ezt azért, mert fontosnak érzem mai poliglott világunkban a szakterületünkhöz tartozó szavak szimultán megértését és tanulását. Jelen munkámmal szorgalmazni és támogatni szeretném az idegen nyelveket magas fokon értő és beszélő diáktársaim külföldi szakirodalomhoz való fordulását. Úgy érzem, hogy a régi könyves szakterület Magyarországon nagy mértékben (azaz nem teljesen (sic!)) a már elavult magyar

nyelvű szakirodalomra támaszkodik, nincs elegendő számú és minőségű elérhető fordítás egyéb, az európai kultúrkörhöz tartozó nyelvek ilyen témájú kiadványaiból. Ezért nélkülözhetetlennek tartom, hogy az oktatás megfelelő színvonalra emelése érdekében dolgozatom példájára egyéb nyelveket bíró kollégáim is erőfeszítéseket tegyenek hasonló adatgyűjtés és adatszolgáltatás elvégzésére.

Irodalomjegyzék

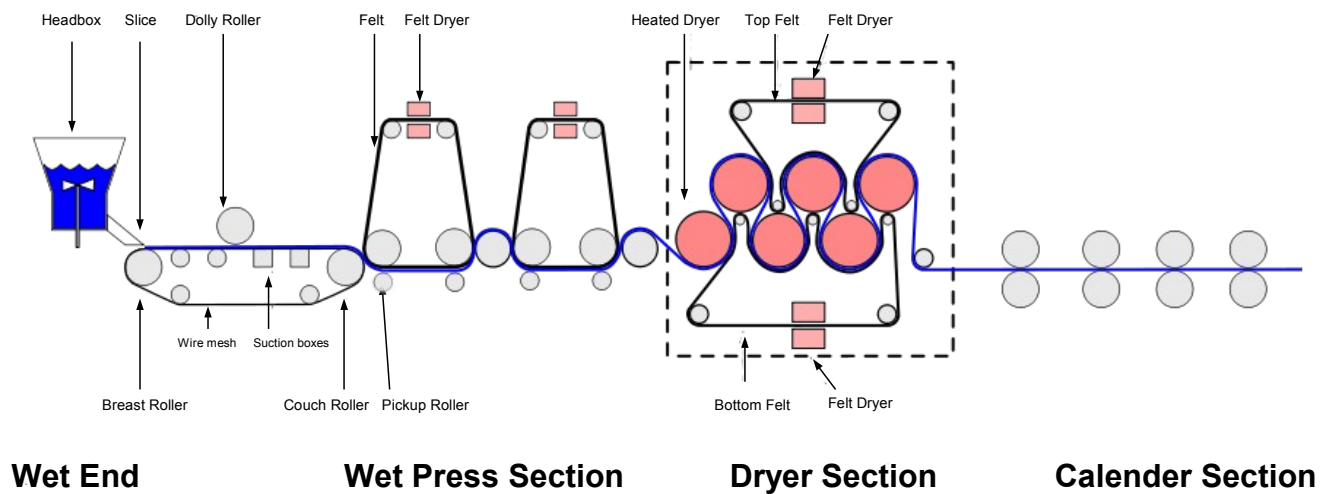
- [1] *A glossary of publishing and printing terminology*. London, 1977, International Book Development Ltd.
- [2] *American dictionary of printing and bookmaking*. New York, 1970, Burt Franklin.
- [3] Ballagi Mór – György Aladár (szerk.): *Kereskedelmi szótár*. Budapest, 1887, Franklin-Társulat.
- [4] Biró Miklós – Kertész Árpád – Novák László (szerk.): *Nyomdászati lexikon*. Budapest, 1936, Biró Miklós.
- [5] Bogdán István: *A magyarországi papíripar története (1530–1900)*. Budapest, 1963, Akadémiai Kiadó.
- [6] Finály Henrik: *A latin nyelv szótára*. Budapest, 1884, Franklin-Társulat.
- [7] Frecskay János: *Mesterségek szótára*. Budapest, 1912, Hornyánszky Nyomda.
- [8] Gara Miklós (szerk.): *Nyomdaipari ABC*. Budapest, 1987, Műszaki Könyvkiadó.
- [9] Gara Miklós (szerk.): *Nyomdaipari enciklopédia*. Budapest, 2001, Osiris Kiadó.
- [10] Herzog Salamon: *Nyomdászati mesterszók*. Budapest, 1931, Hungária Nyomda.
- [11] Kalmár Péter: *A kétezer éves papír*. Budapest, 1980, Gondolat.
- [12] Labarre, Emile Joseph: *Dictionary and encyclopaedia of paper and paper-making*. Amsterdam, 1952, Swets & Zeitlinger.
- [13] Lovász Kálmán (szerk.): *Nyomdaipar*. Budapest, 1961, Terra. /Műszaki értelmező szótár, 15./
- [14] Papíripari szaklexikon. Budapest, 2003, Papír-Press Egyesülés.
- [15] Pusztai Ferencz (szerk.): *Nyomdászati enciklopédia*. Budapest, 1902, Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság.
- [16] Rozsondai Marianne – Szirmai János Sándor: *A könyvkötés művészete*. Budapest, 1992, Országos Széchényi Könyvtár. /A könyv- és papírrestaurátor tanfolyam jegyzetei./
- [17] Schlemminger, Johann: *Fachwörterbuch des Buchwesens*. Darmstadt, 1954, Fachverlag Dr. N. Stoytscheff.

- [18] Schulz Péter – Endrédy Ildikó (szerk.): *Angol-magyar nyomdaipari értelmező szótár*. Budapest, 2005, Mérnök és Nyomdász Kft.
- [19] Stewart, Alexander A.: *Type cases and composing-room furniture*. Chicago, 1918, Committee on Education, United Typothetae of America.
- [20] *Webster's new twentieth century dictionary of the English language*. Second edition. U.S.A., 1979, Simon and Schuster.

Mellékletek

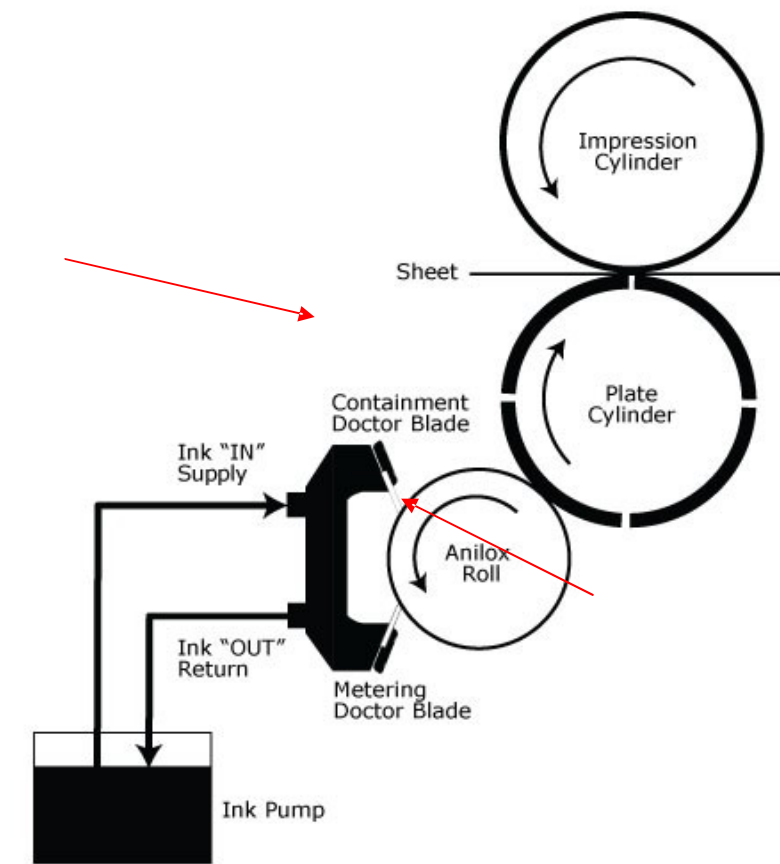
1 – Képek gyűjteménye forrásmegjelöléssel

Megjegyzés: a dolgozat utolsó módosításának idején a képek alatt található forráslinkek a megfelelő ábrát tartalmazták.

papírgép

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/5/53/Fourdrinier.svg/880px-Fourdrinier.svg.png>

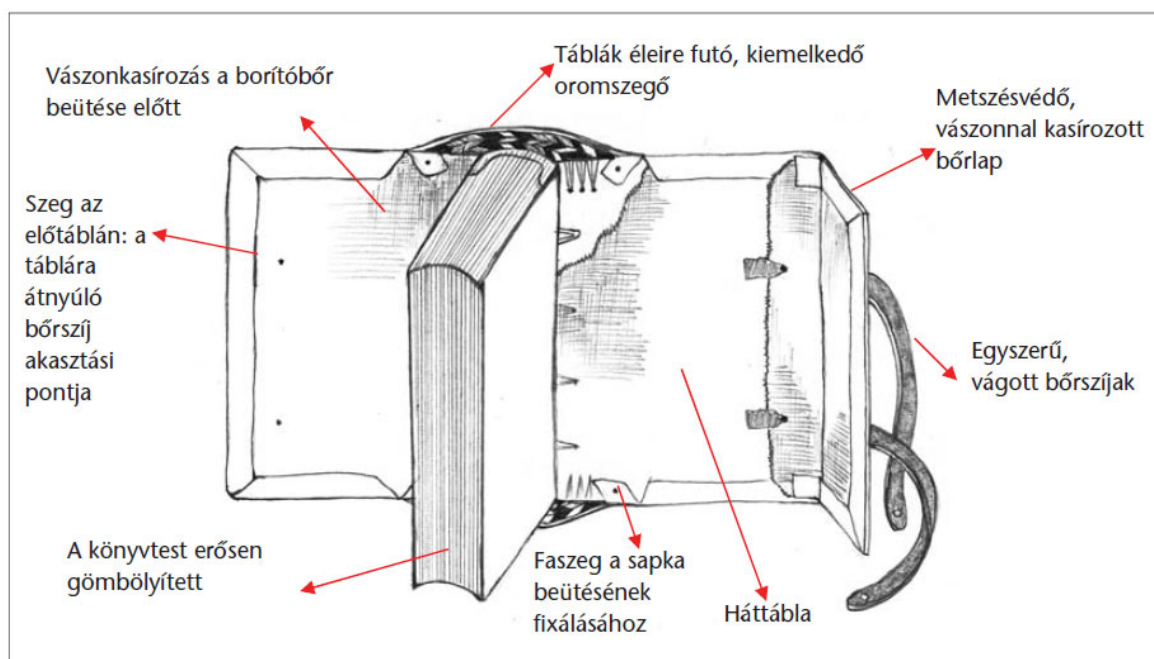
doctor blade

http://www.flexoconcepts.com/wp-content/uploads/2015/07/Corrugated_enclosed_chamber_no_title.jpg

à la grecque

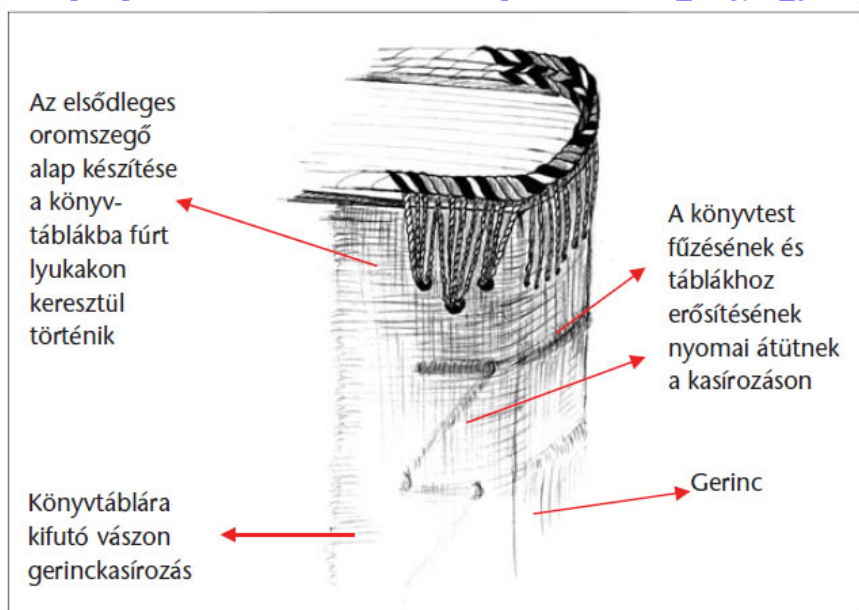
<http://static1.squarespace.com/static/52a7a064e4b028f890db6782/t/55d1bcd9e4b08e7532001dac/1439808731288/?format=750w>

1. ábra. Az örmény kötések jellegzetességei

az örmény kötések jellegzetességei

Fa Lili Eszter: *Örmény típusú oromszegő készítése*. In: Magyar Grafika 2012. 3. sz., p. 63.

2. ábra. Az oromszegő a vászonkasírozáson keresztül készül

oromszegő

Fa Lili Eszter: Örmény típusú oromszegő készítése. In: Magyar Grafika 2012. 3. sz., p. 64.

http://epa.oszk.hu/00800/00892/00055/pdf/EPA00892_magyar_grafika_2012_03_63-69.pdf

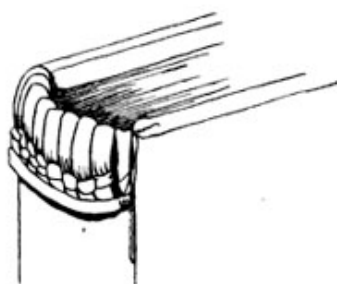

FIG. 33.—French sixteenth century headband.

FIG. 34.—Italian fifteenth century headband.

FIG. 35.—German fifteenth century headband.

FIG. 36.—English seventeenth century headband.

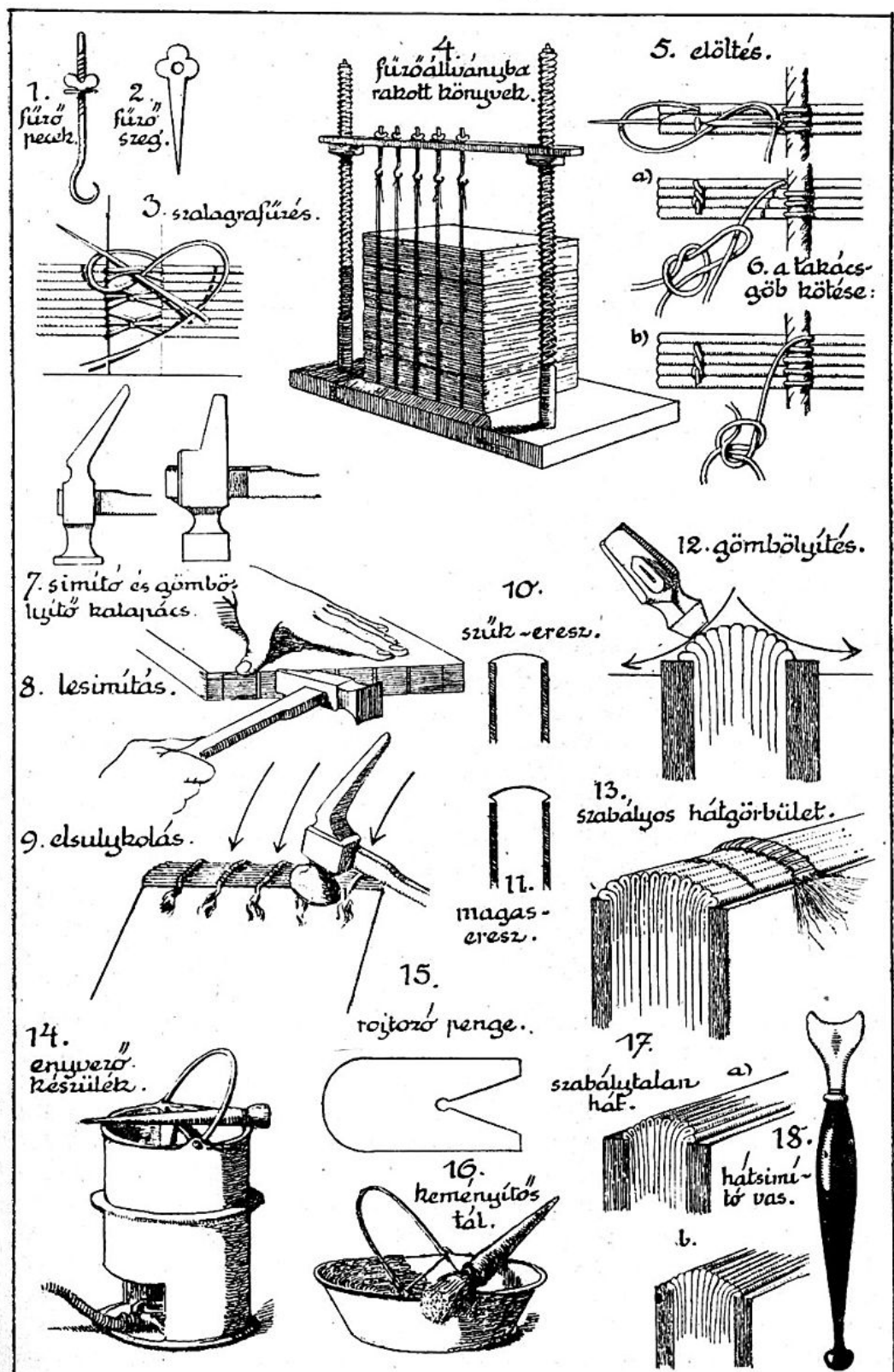
FIG. 37.—English eighteenth century headband, by Roger Payne.

FIG. 38.—English nineteenth century headband, by Charles Lewis.

headbands

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/7a/30/b1/7a30b1e0883dceb95e61e879f55247d2.jpg>

A 3, 5-6-7-8-9-10-11-12-13-17 ábrák Coquerell után, a 18. ábra Udán után, a többi eredeti. [22]

a könyvkötés szavai

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/hu/8/84/K%C3%B6nyvk%C3%B6t%C3%A9s_eszk%C3%B6zei.jpg

Példák marokkó kötésre (RK66, RK40)

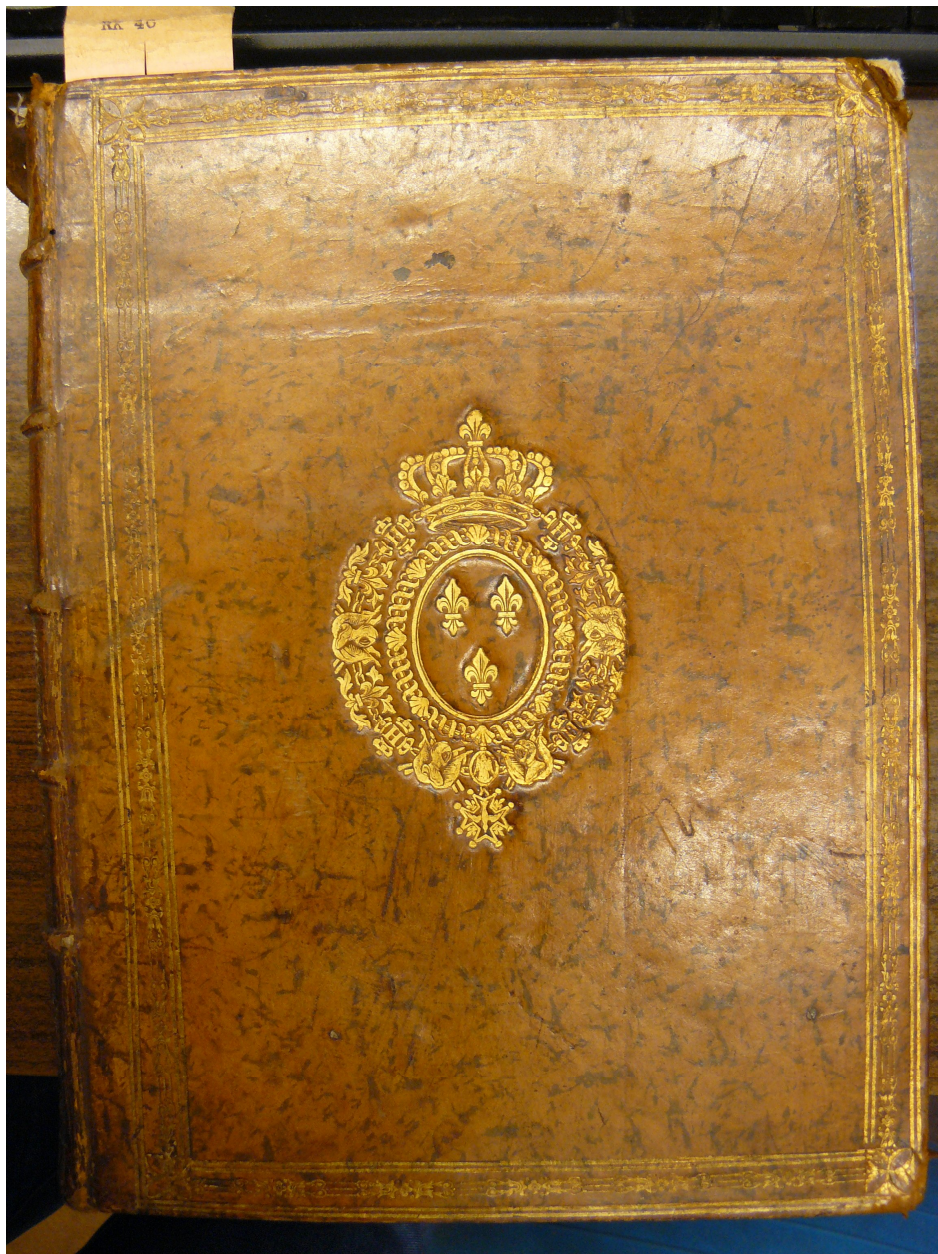
Forrás:

Saját felvételek (Országos Széchényi Könyvtár)

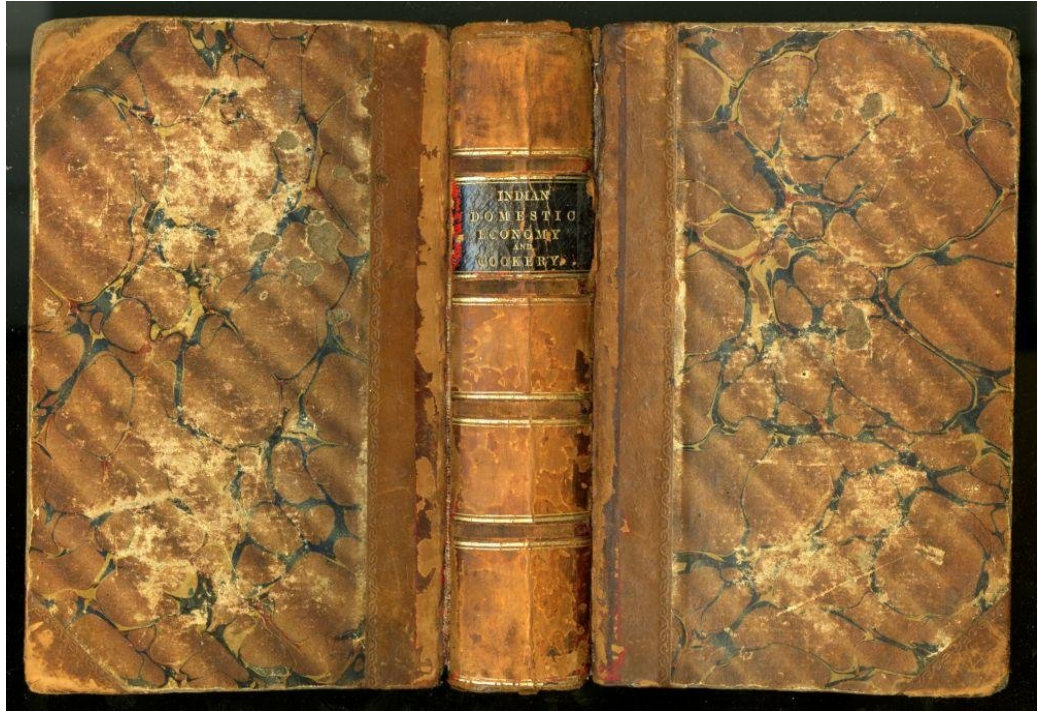

RK66

francia marokkó kötés aranyozott címerrel

RK40
francia marokkó kötés

marble boards backed with leather

<http://pictures.abebooks.com/PAZZOBOOKS/14439899847.jpg>

bosses

<https://oldbooksnewscience.files.wordpress.com/2013/08/s-15880002.jpg>

bosses and corners together

<https://standrewsrarebooks.files.wordpress.com/2012/01/missal-1.jpg>

**HISTORY OF
JACK
THE
GIANT KILLER.**

CONTAINING

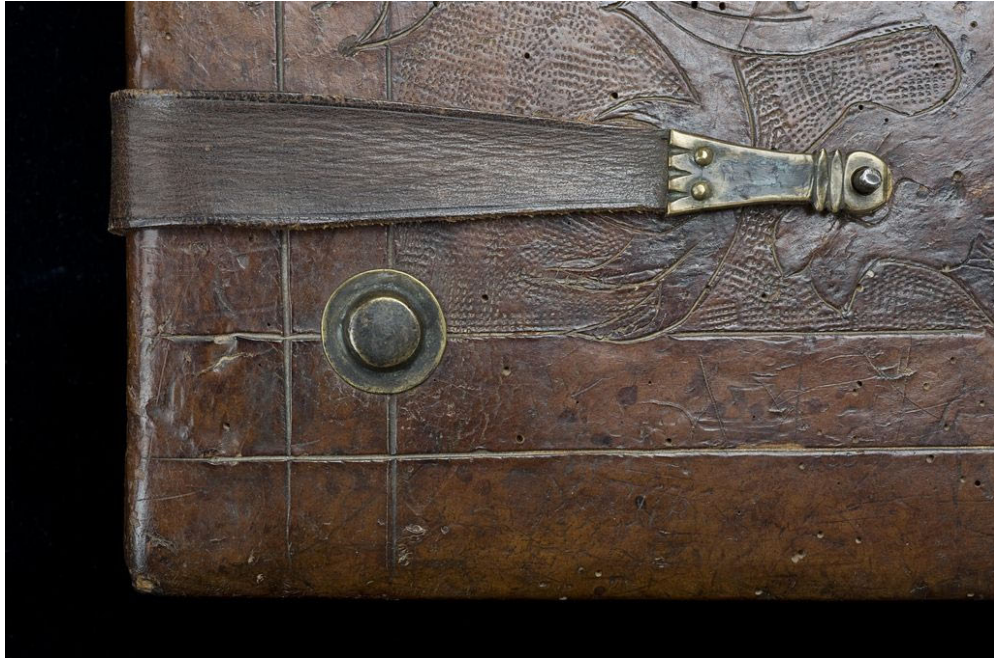
His Birth and Parentage—His meeting with the King's Son—His noble Conquests over many monstrous Giants—and, his relieving a beautiful Lady, whom he afterwards married; &c.

GLASGOW:
PRINTED FOR THE BOOKSELLERS.
62.

chapbook

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/81/Chapbook_Jack_the_Giant_Killer.jpg

cuir-ciselé

https://www.google.hu/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=&url=https%3A%2F%2Ffarm5.staticflickr.com%2F4125%2F5062446636_d4da022ff4_b_d.jpg&psig=AFQjCNH1LIEKzyaGL9CPti1YJTIOJWs4bQ&ust=1441551996090975

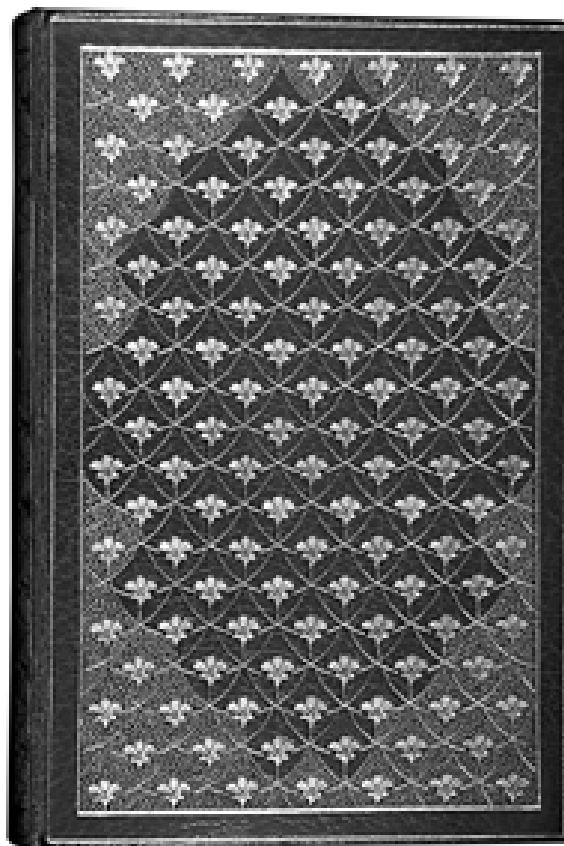
cuir-ciselé

<http://www.boekbinderij-camps.be/content/img/24-72-93e874.jpg>

dentelle

<http://cyclopaedia.org/new-18c/45detail300-web.jpg>

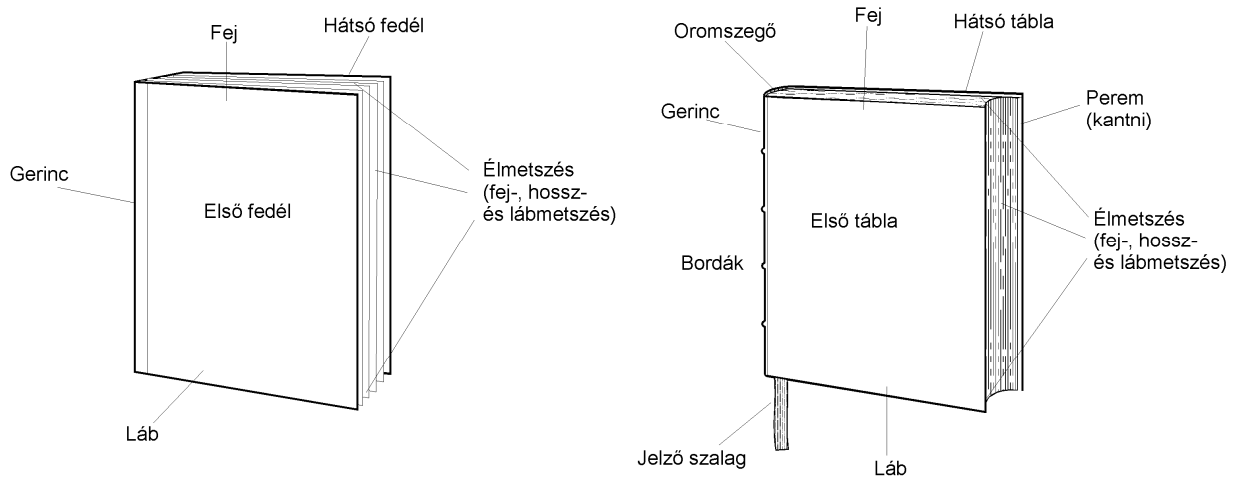
diaper

<https://www.broward.org/Library/images/lii07525.gif>

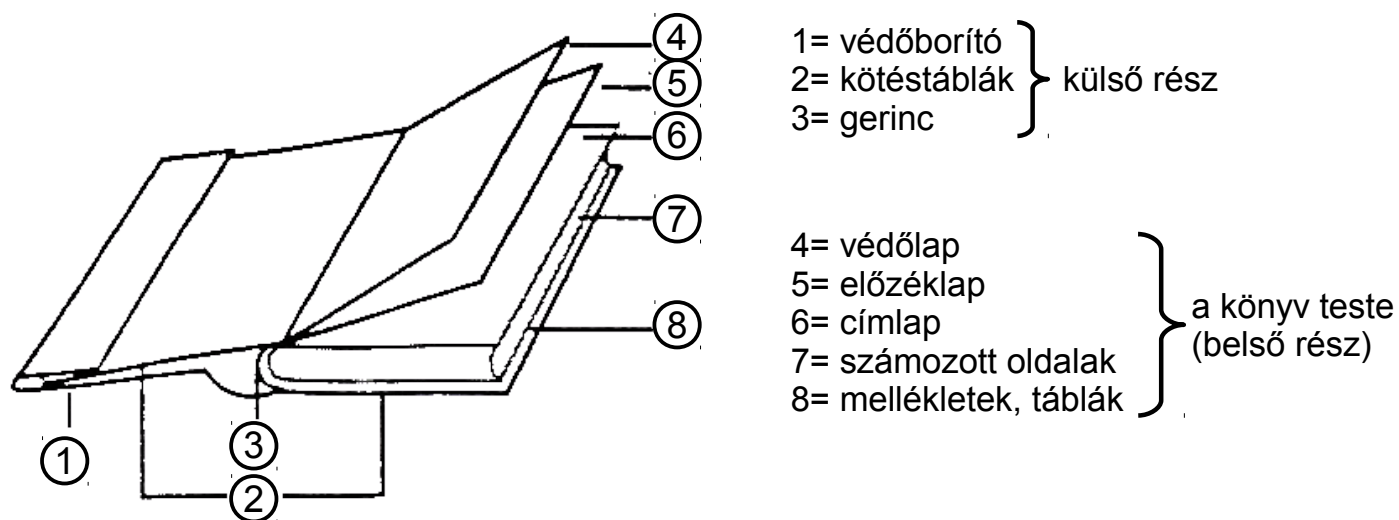
dos-à-dos

http://www.comicbooked.com/wp-content/uploads/2013/01/side_by_side-chethams-library.jpg

a könyv részei

<http://fortresscomm.hu/olasoterem/okulas/Kiadvanyszerkesztes/borito.gif>

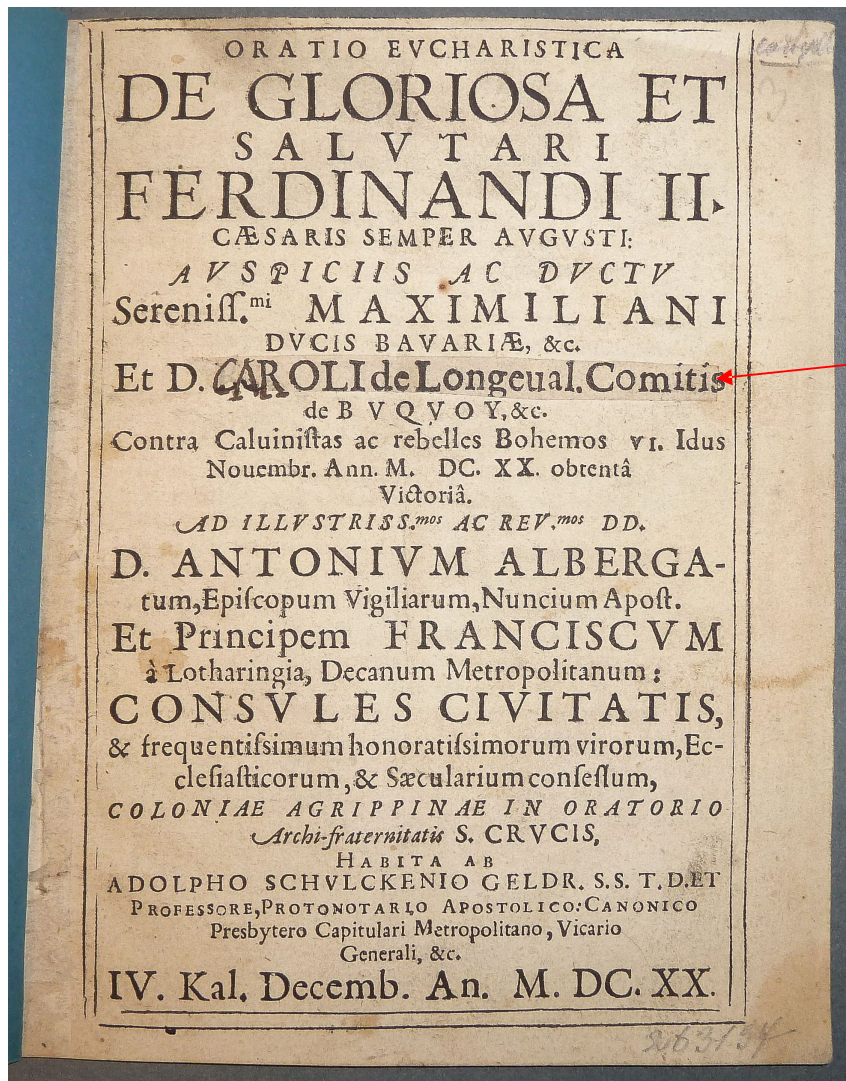
a könyv részei

<http://www.aldasuai.sulinet.hu/konyvtar/konyvreszek.gif>

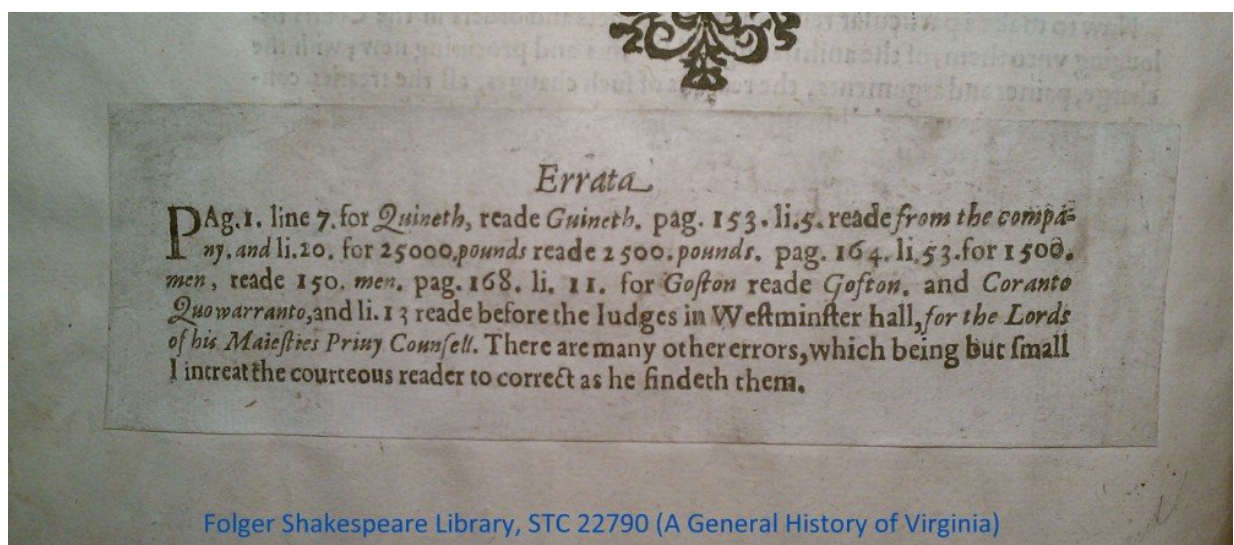
doublure

https://jeffstikeman.files.wordpress.com/2010/06/ripvanwinkle_doublure_flyleaf.jpg?w=500&h=460

errata

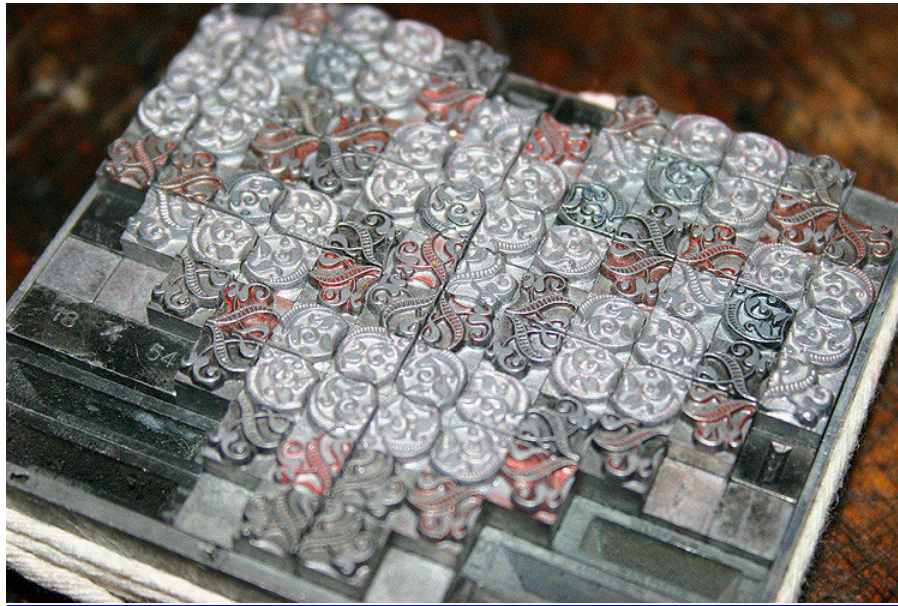
<https://www.flickr.com/photos/58558794@N07/8216258595>

Folger Shakespeare Library, STC 22790 (A General History of Virginia)

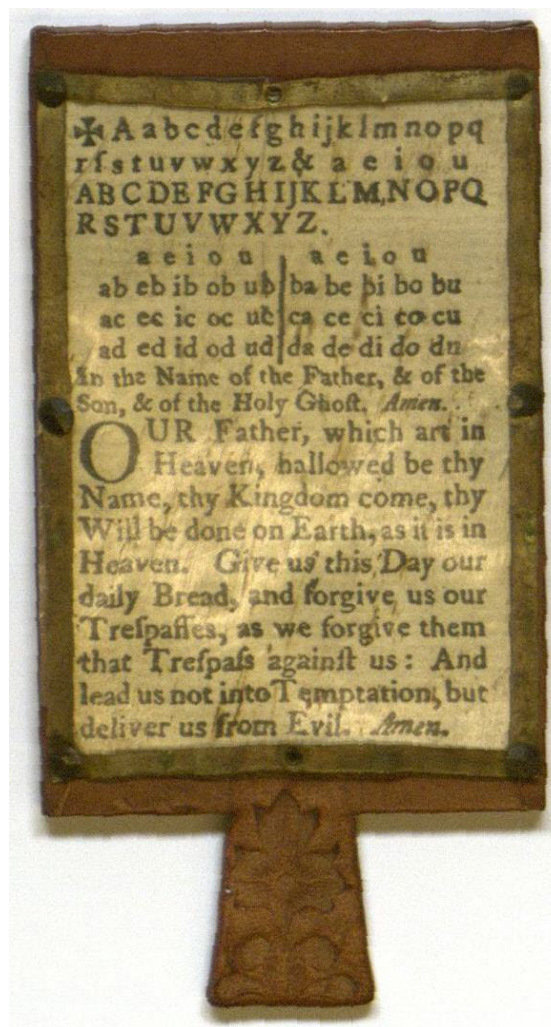
errata

<http://sarahwerner.net/blog/wp-content/uploads/2011/07/IMAG01931-e1387138473323.jpg>

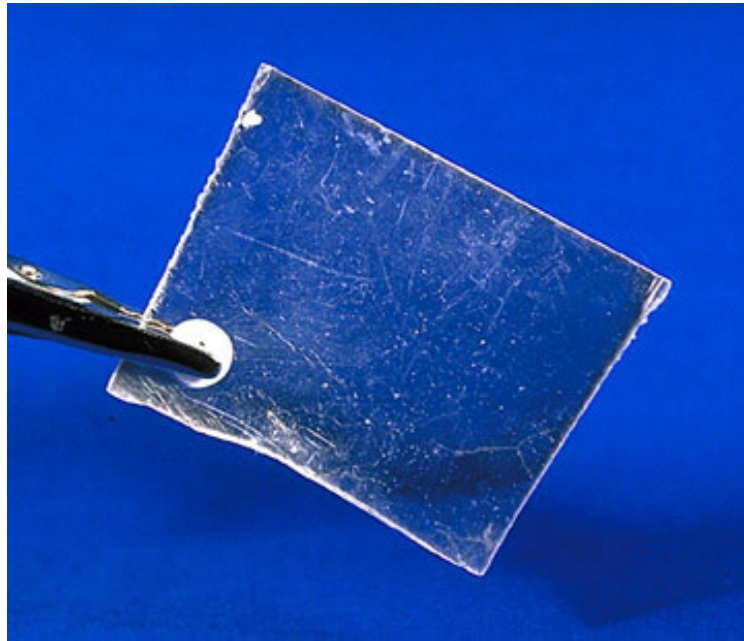
fleuron

http://cdn.shopify.com/s/files/1/0211/8944/products/lo066_type_1024x1024.jpg?v=1371392019

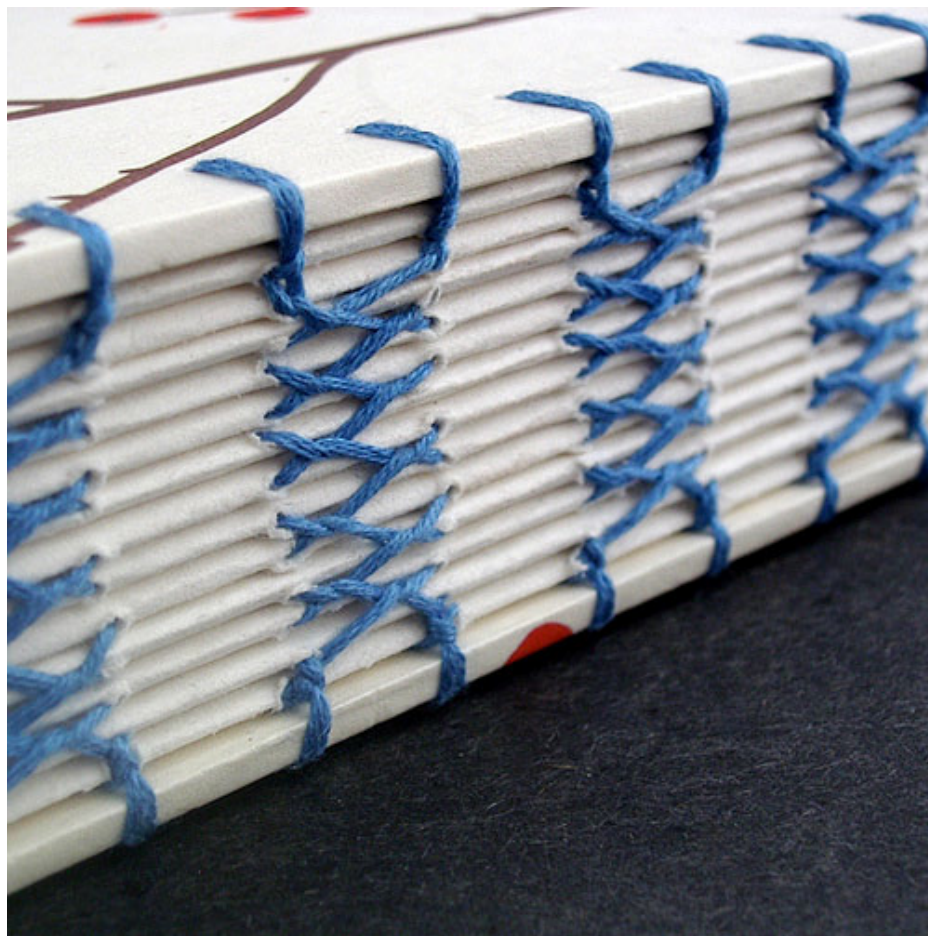

Horn-book

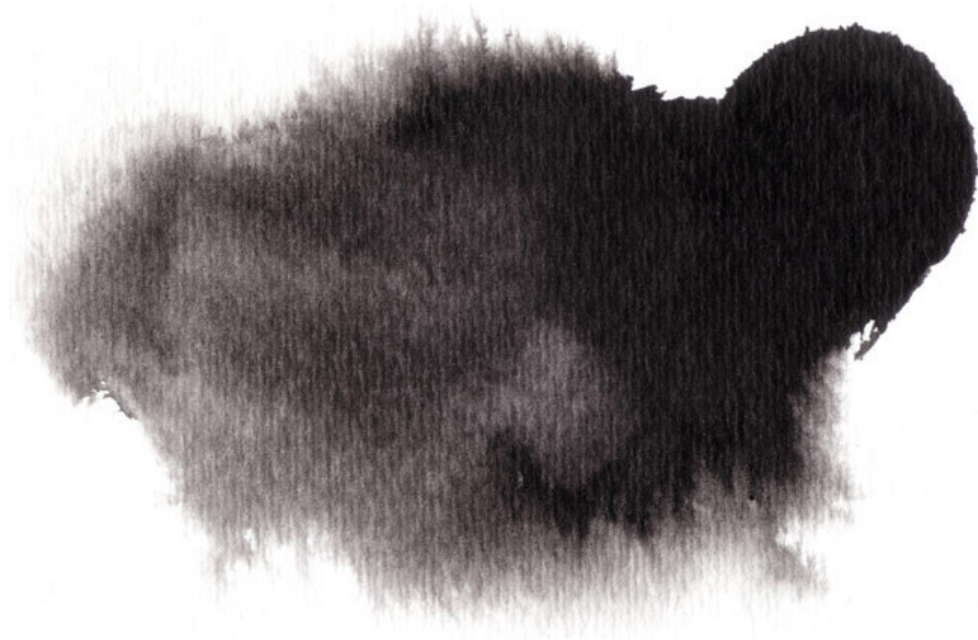
<https://library.missouri.edu/exhibits/childrenliterature/Images/Leather%20Lord's%20Prayer%20Front.JPG>

hasított muszkovit lap (angolul: mica) a csillámfélék, filloszilikátok közül
<https://hu.wikipedia.org/wiki/Muszkovit#/media/File:MuscoviteLayerUSGOV.jpg>

French sewing
http://farm4.staticflickr.com/3171/3098090721_610443c862.jpg

bleeding of ink

http://ikedabarry.com/InkTex/wp-content/uploads/2012/05/Ink_022_650.jpg

Hollander (beater)

https://en.wikipedia.org/wiki/Hollander_beater#/media/File:Hollander_beater.jpg

szereti, vagy a kisasszonytól még nem szeretettetik; keresztülvonja a jó atyák számolását

Gerőbán.

Köszönöm a hirt. Lesz rá gondom, hogy lépre akadjon a jó madár.

3dik Jelenés.

Rózsa. Előbbiek.

Rózsa.

Alig lélekzem. Atyám, csuda történt.

Gerőbán. (Györgyhez.)

Ez a menyasszony. No, van-e párja?

György.

Biz, uram, ez még nem olly szép, hogy pénzért lehessen mutatni.

Gerőbán.

Diák!

György.

Követ vagyok.

Gerőbán.

Még pedig goromba. — Mi baj, kis bohó?...
Hogy megizzad... Még bajod lesz

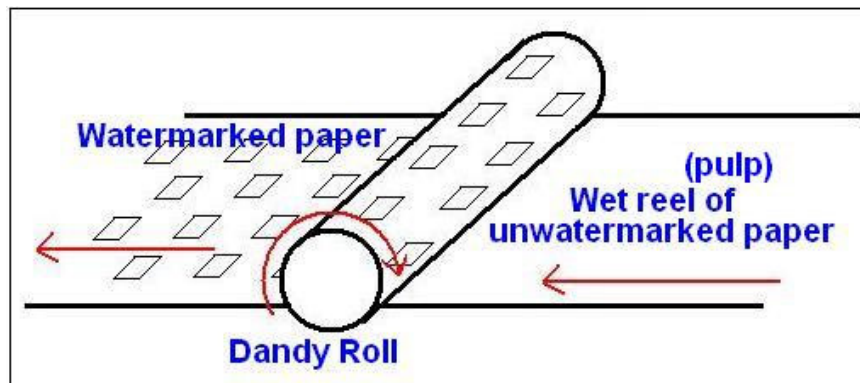
Rózsa.

Hadd jöjek magamhoz. Tehát a tó szélén áll

5 *

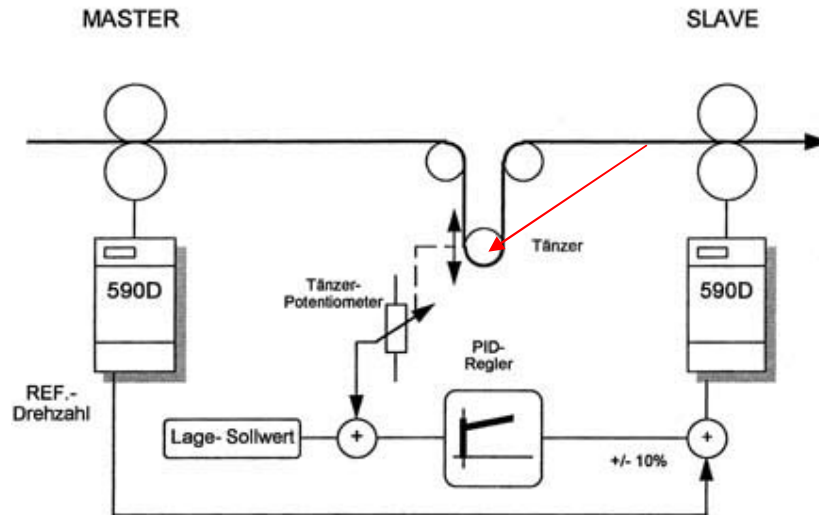
creeping of ink

<https://books.google.hu/books?id=OIM-AAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=hu#v=onepage&q&f=false>

dandy roll

http://www.stampcommunity.org/uploaded/jorgesurcl/20130115_RAesquema.JPG

Jockey roller (Tänzerwalze)

http://www.kem.de/image/image_gallery?img_id=31389447

YES, this is a “BLURB”!

All the Other Publishers commit them. Why Shouldn't We?

MISS
BELINDA
BLURB

IN
THE ACT OF
BLURBING

ARE YOU A BROMIDE?

BY

GELETT BURGESS

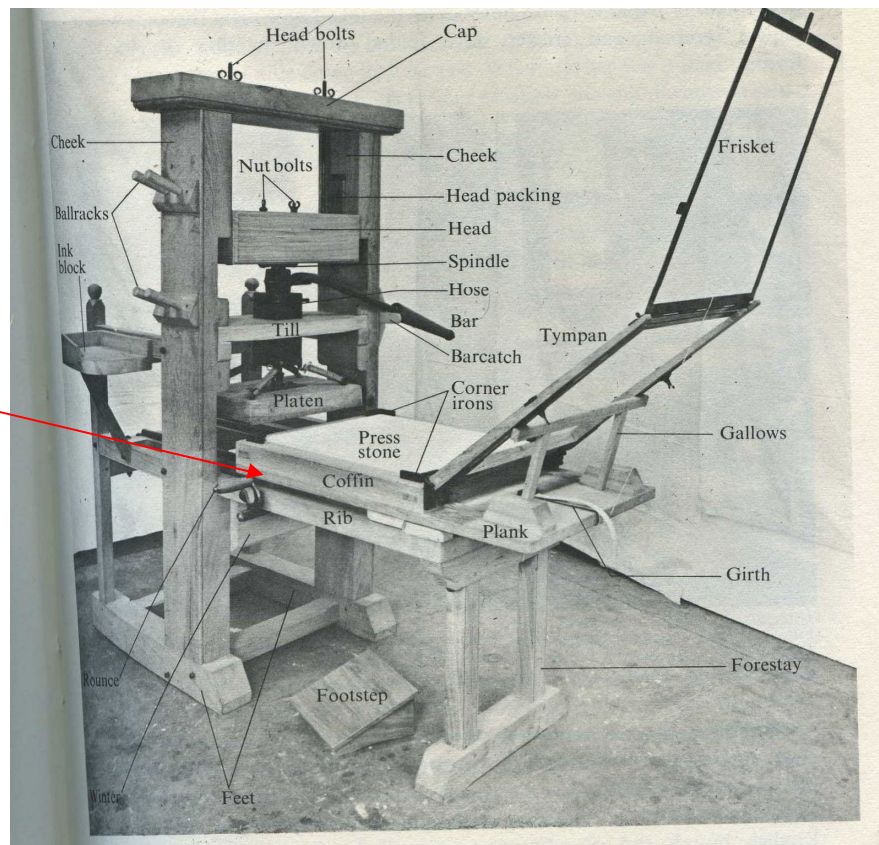
Say! Ain't this book a 90-H. P., six-cylinder Seller? If WE do say it as shouldn't, WE consider that this man Burgess has got Henry James locked into the coal-bin, telephoning for “Information”

WE expect to sell 350 copies of this great, grand book. It has gush and go to it, it has that Certain Something which makes you want to crawl through thirty miles of dense tropical jungle and bite somebody in the neck. No hero no heroine, nothing like that for OURS, but when you've *READ* this masterpiece, you'll know what a BOOK is, and you'll sic it onto your mother-in-law, your dentist and the pale youth who dips hot-air into Little Marjorie until 4 Q. M. in the front parlour. This book has 42-carat THRILLS in it. It fairly BUBBLES. Ask the man at the counter what HE thinks of it! He's seen Janice Meredith faded to a mauve magenta. He's seen BLURBS before, and he's dead wise. He'll say:

This Book is the Proud Purple Penultimate!!

blurb

<https://en.wikipedia.org/wiki/Blurb#/media/File:Blurbing.jpg>

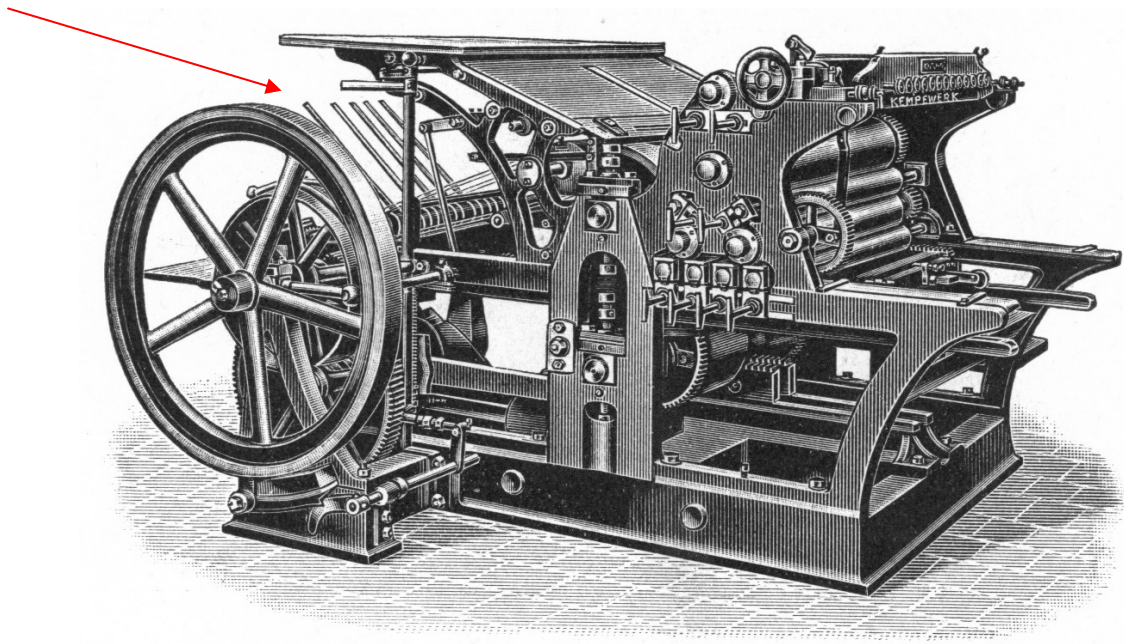
coffin

<https://pplspcoll.files.wordpress.com/2008/01/trades3a3.jpg>

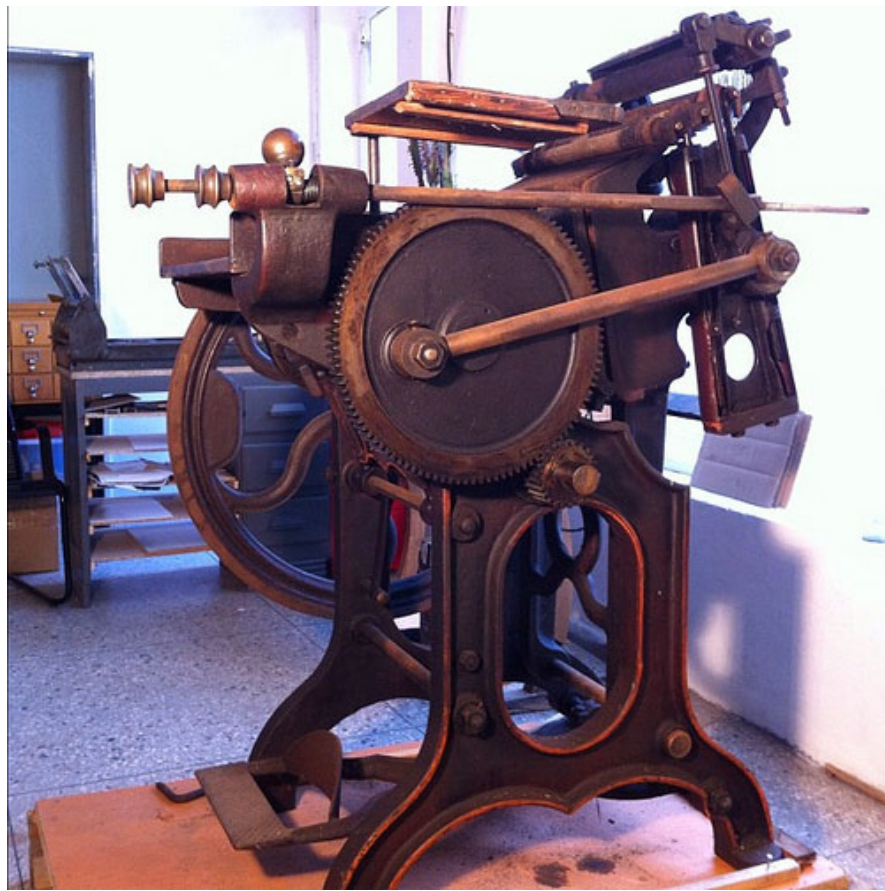
coucher

<http://imageweb-cdn.magnoliasoft.net/printcollector/supersize/1217947.jpg>

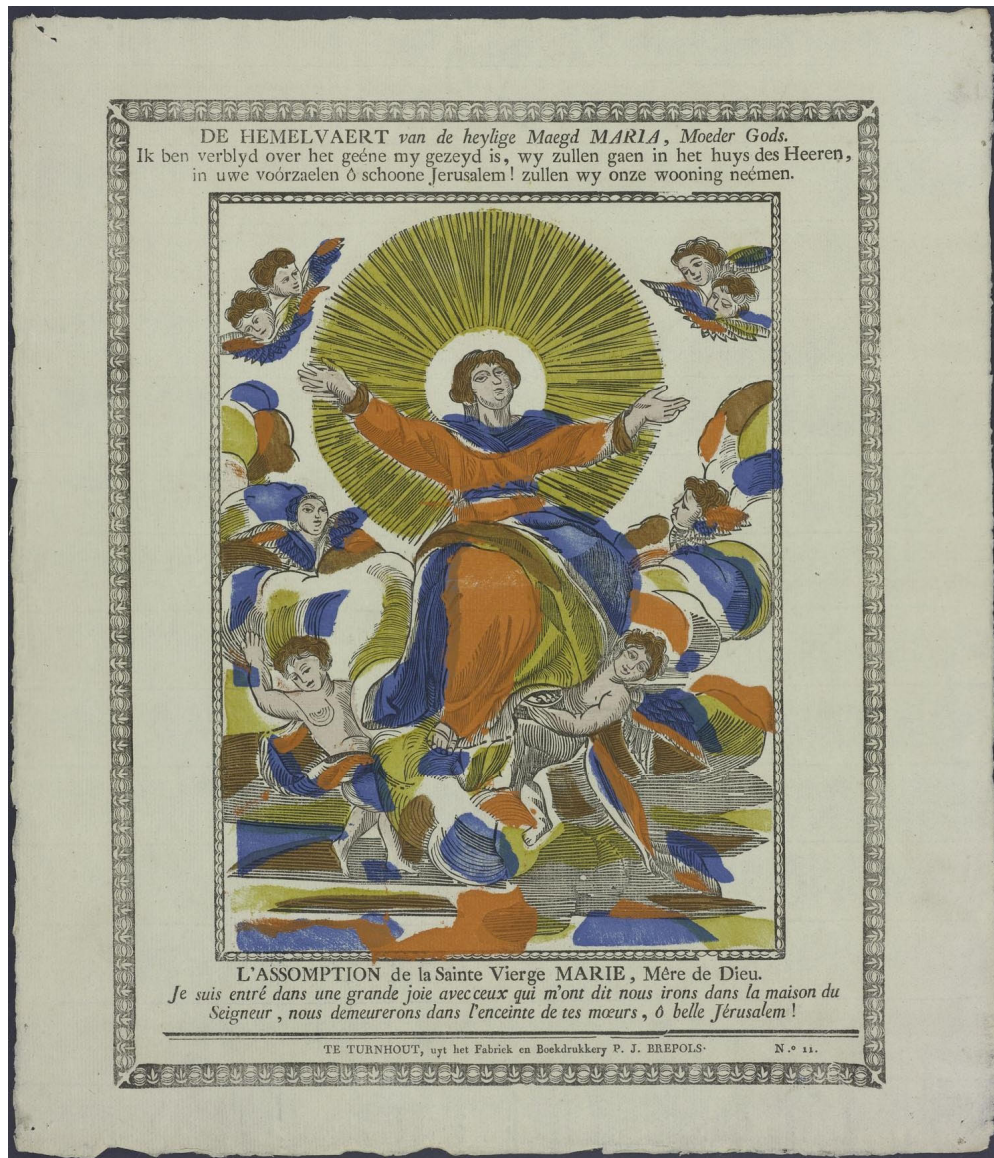
drop fingers

<http://mek.oszk.hu/13100/13139/html/nagykepek/29.jpg>

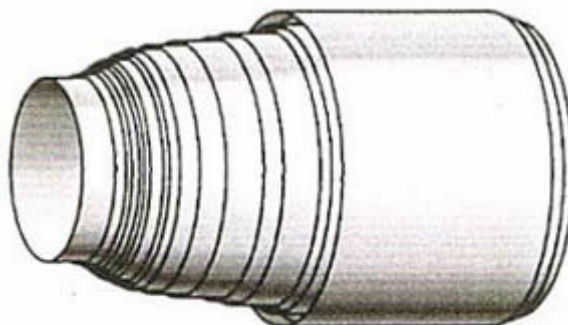
Minerva / cropper

http://www.stampcommunity.org/uploaded/jorgesurcl/20130115_RAesquema.JPG

catchpenny print

<http://resolver.kb.nl/resolve?urn=urn:gvn:KONB14:BORMS0109&size=large>

TELESCOPING

dished roll (telescoped roll, telescoping)

<http://www.fabricatingandmetalworking.com/wp-content/uploads/2011/09/300-telescoping.jpg>

2 – A könyv méretei

Book sizes

Size in inches)	Name	Times Folded	Leaves per Sheet	Pages per Sheet	Size of Untrimmed Page (leaf)
25 by 38	folio	1	2	4	25 by 19
25 by 38	quarto	2	4	8	19 by 12 1/2
25 by 38	octavo	3	8	16	12 1/2 by 9 1/2
25 by 38	sixteenmo	4	16	32	9 1/2 by 6 1/4
25 by 38	thirty-twomo	5	32	64	6 1/4 by 4 3/4
25 by 38	sixty-fourmo	6	64	18	4 3/4 by 3 1/8
20 by 25	folio		2	4	20 by 12 1/2
20 by 25	quarto	2	4	8	12 1/2 by 10
20 by 25	Octavo	3	8	16	10 by 6 1/4
20 by 25	sixteenmo	4	16	32	6 1/4 by 5
20 by 25	thirty-twomo	s	32	64	2 1/2 by 3 1/8
20 by 25	sixty-fourmo	6	64	128	3 1/8 by 2 1/2
18 by 23	folio		2	4	18 by 11 1/2
18 by 23	quarto	2	4	8	11 1/2 by 9
18 by 23	octavo	3	8	16	9 by 5 3/4
18 by 23	sixteenmo	4	16	32	5 3/4 by 4 1/2
18 by 23	thirty-twomo	5	32	64	4 1/2 by 2 7/8
18 by 23	sixty-fourmo	6	64	128	2 7/8 by 2 1/4

Size names and their equivalents

Old Name	Modern Name	Abbreviation	Symbol
folio	folio	fo or f	
quarto	quarto	4to	4°
sexto	sixmo	6to or 6mo	6°
octavo	octavo	8mo or 8vo	8°
duodecimo	twelvemo	12mo	12°
sextodecimo	sixteenmo	16mo	16°
octodecimo	eighteenmo	18mo	18°
vincestmo-quartO	twenty-fourmo	24mo	24°
vegisemo-quarto	twenty-fourmo	24mo	24°
trigesimo-decundo	thirty-twomo	32mo	32°
quadragesimo-octavo	forty-eightmo	48mo	48°
sexagesimo-quarto	sixty-fourmo	64mo	64°

British book sizes

Size Name	Octavo Size	Quarto Size
pott	6 1/4 by 4	8 by 6 1/4
foolscap	6 3/4 by 4 1/4	8 1/4 by 6 3/4
crown	7 1/2 by 5	10 by 7 1/2
large crown	8 by 5 1/4	10 1/2 by 8
large post	8 1/4 by 5 1/4	10 1/4 by 8 1/4
demy	8 3/4 by 5 5/8	11 1/4 by 8 3/4
post	8 by 5	10 by 8
small demy	8 1/2 by 5 5/8	11 1/4 by 8 1/2
medium	9 by 5 3/4	11 1/2 by 9
small royal	9 1/4 by 6 1/8	12 1/4 by 9 1/4
royal	10 by 6 1/4	12 1/2 by 10
super royal	10 1/4 by 6 3/4	13 1/2 by 10 1/4
imperial	11 by 7 1/2	15 by 11

Forrás: <http://www.cool.conservation-us.org/don/dt/dt0434.html>